

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti lihaturg

2006. aastal

Tallinn
Juuni 2007

Töö tellija: Põllumajandusministeerium

Vastutavad täitjad: Maris Viileberg, Piret Hein
Projektigrupi koosseis: Pille Liivaauk

Eesti Konjunktuuriinstituut
Rävala 6, 19080 Tallinn
Tel 668 1242
Fax 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunktuuriinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Liha tootmine.....	7
Lihatööstus.....	13
Hinnad	22
Väliskaubandus.....	30
Tarbimine.....	38
Euroopa Liit ja maailmaturg.....	45
Eesti lihaturu prognoos 2007. aastaks	51
Kokkuvõte	52

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti lihasektori arengust 2006. aastal ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- lihatootmise ja loomade arvu muutusi;
- lihaga isevarustamise taset;
- lihatööstuste tootmiskahtude ja ekspordiks müügi arengut;
- lihatööstuse majandusnäitajate muutusi (realiseerimise netokäive, kasum, kulud, töötajate arv, tootlikkus, investeeringud ja väliskapitali osakaal);
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja turu hinnad);
- lihatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- liha tarbimist ja selle muutusi;
- lihatoodete müügiolukorda EL-s ja maailmaturul.

Töös on kasutatud ESA põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid ning EKI kaupluste vaatluste ja tarbijaküsitluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud: Euroopa Komisjoni raporteid ja memosid, EL erinevate riikide hinnaraporteid ja statistilisi andmeid.

Töö maht on 64 lehekülge.

Eesti lihaturg 2006. aastal

Liha tootmine

Alates 2002. aastast on lihatootang Eestis kõikunud 70 tuhande tonni ümber. 2005. aasta oli üle mitme aasta esimene, mil lihatootang langes alla 70 tuhande tonni. 2006. aastal suurenes lihatootang taas 71 tuhande tonnini, aastane kasv oli 2,4% (tabel 1, lisa 1). Linnulihatoodangu vähenemine jätkus, teiste lihaliikide tootang suurenes, kusjuures veiseliha tootangu kasv ulatus 17,2%-ni.

Tabel 1

Liha ressursid ja nende kasutamise bilanss (tuh tonni)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
RESSURSID							
Liha tootang	53,3	57,3	70,8	70,1	71,3	69,7	71,4
sh veiseliha	15,4	14,2	16,5	13,1	14,5	13,4	15,7
sealiha	30,3	33,6	39,9	39,6	39,0	39,6	39,9
linnuliha	7,3	9,2	11,4	14,4	15,0	13,7	12,8
lambaliha	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,5
Import	40,6	45,8	42,0	46,5	41,9	46,1	50,7
KASUTAMINE							
Eksport	9,7	15,7	22,8	24,9	20,5	20,7	25,1
Tarbimine kokku	87,8	85,1	89,5	91,1	93,9	94,5	93,5
sh kasutatud loomade ja lindude söödaks	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
loomulik kadu liha termilisel töötlemisel ja hoidmisel	1,0	1,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
toiduna tarbimine	86,3	83,6	89,4	91,0	93,8	94,4	93,4
Varude muutus	3,6	0,0	0,5	0,6	-1,2	0,6	3,5

* esialgne

Allikas: ESA

2006. aastal tõusis siseturu lihaga **isevarustatuse tase** ligi 3%-punkti, ulatudes 77%-ni 2005. aasta 74% asemel. Esialgsed ESA andmed näitavad liha tarbimise vähenemist, kuid EKI hinnangul kasvutrend pigem jätkus. Kodumaine lihatootang kattis siseturu vajadused viimati 1993. aastal. Alates 1994. aastast on lihatootmine Eestis väiksem siseturu vajadusest ning puudujääk kaetakse impordiga. 2004. ja 2005. aastal moodustas imporditud lihast valmistoodete osatähtsus lihatoodete siseturu mahust vastavalt 23% ja 27%. 2006. aastal oli see 26%. Imporditud töötlemata liha jõuab tarbijani põhiliselt valmistoodetes. Kui 2005. aastal moodustas imporditud liha ligi 35% lihatööstustes kasutatavast toorainest, siis 2006. aastal oli see 36%. 2006. aastal kasvas lihaliikidest märkimisväärselt vaid sealiha impordikogus.

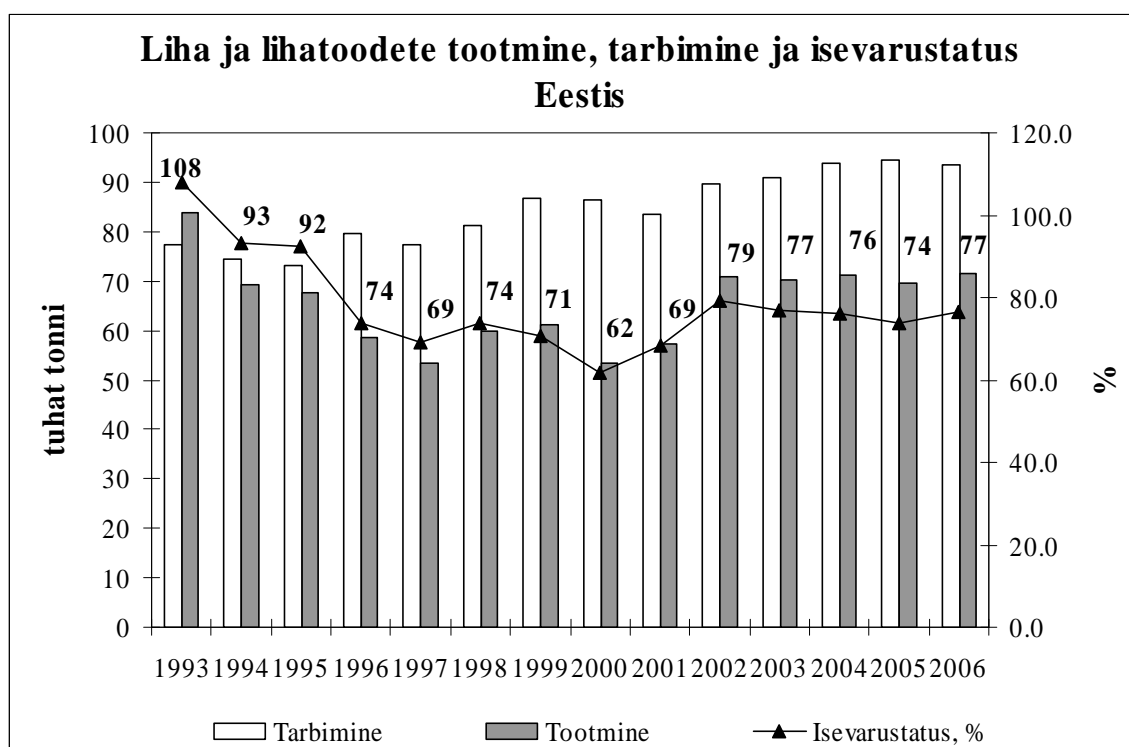
Tabel 2

Siseturu isevarustatuse tase Eestis (tuh tonni)

	2005			2006			Muutus %- punkti
	Siseturu vajadus	Toodang	Siseturu vajaduse kate, %	Siseturu vajadus	Toodang	Siseturu vajaduse kate, %	
Veiseliha	16,3	13,4	82,2	18,8	15,7	83,5	1,3
Sealiha	46,7	39,6	84,8	45,3	39,9	88,1	3,3
Linnuliha	25,2	13,7	54,4	23,8	12,8	53,8	-0,6
Kokku	94,4	69,7	73,8	93,4	71,4	76,5	2,7

Allikas: EKI

Joonis 1

Seakasvatus

Statistikaameti andmetel oli 2006. aasta lõpuks Eestis 341,2 tuhat siga. 2005. aastaga võrreldes vähenes sigade arvukus 5,3 tuhande pea võrra ehk 1,5%. Seakarja vähenemisele viis kesikute arvukuse 13,4%-line langus. Kui 2005/06. aastavahetusel oli karjas 87,2 tuhat kesikut, siis viimasel aastavahetusel oli neid 75,5 tuhat. Samas seakasvatuse jätkuvale populaarsusele loomakasvatavate seas viitab nuumsigade arvu püsimine ning emiste ja põrsaste arvu kasv karjas, mis 2006. aastal 2005. aastaga võrreldes suurenesid vastavalt 7,9% ja 3,6%. Ka põrsaste sündivus suurenes mullu tunamullusega võrreldes 1,4% ehk 2006. aastal sündis 9 tuhat põrsast enam kui 2005. aastal.

Tabel 3

Loomade arv ja juurdesünd aastatel 1995 – 2006 (tuh tk)

Aasta	Loomade ja lindude arv aasta alguseks					Loomade ja lindude juurdesünd aastas			
	Veised	sh lehmad	Sead	Lambad	Linnud	Vasikad	Pörsad	Talled	Linnud
1995	419,5	211,4	459,8	61,5	3129,7	178,7	652,9	33,2	7696,6
1996	370,4	185,4	448,8	49,8	2911,3	159,0	456,1	20,3	2959,7
1997	343,0	171,6	298,4	39,2	2324,9	143,4	498,9	19,1	3848,3
1998	325,6	167,7	306,3	35,6	2602,0	145,8	557,4	17,6	5008,8
1999	307,5	158,6	326,4	30,8	2635,7	141,3	493,9	22,1	4474,6
2000	267,3	138,4	285,7	32,2	2461,8	113,6	528,6	18,4	5457,8
2001	252,8	131,0	300,2	32,2	2366,4	117,0	634,1	16,7	5767,2
2002	260,5	128,6	345,0	32,4	2294,9	114,3	645,0	22,0	7283,9
2003	253,9	115,6	340,8	33,8	2096,3	110,2	662,4	27,5	8604,4
2004	257,2	116,8	344,6	34,3	1945,2	109,7	653,6	29,4	9695,3
2005	249,8	116,5	340,1	41,7	2183,0	101,9	655,4	33,3	8053,9
2006	249,5	112,8	346,5	52,4	1878,7	109,5	664,4
2007	245,0	108,9	341,2	61,5	1592,2	x	x	x	x

Allikas: ESA

2006. aastal toodeti Eestis esialgsel hinnangul sealiha 39,9 tuhat tonni, mis oli 0,8% enam kui aasta tagasi (tabel 1). Liha kogutoodangust moodustab sealiha üle 56%. Sealiha tarbimine vähenes. Selle põhjuseks võib pidada järjest enamate väikeste tootjate tegevuse lõpetamist ja sealiha omatarbimise vähenemist, mida ei ole ostud kauplustest täiel määral suutnud kompenseerida.

Tapamajad ja lihatööstused ostsid 2006. aastal kokku 340,7 tuhat siga, mis 2005. aastaga võrreldes oli 5,9 tuhande võrra vähem (tabel 6). Sigade kokkuost tapakaalus püsis aga 2006. aastal 2005. aasta tasemel (2006.a 26,7 tuhat t, 2005.a 26,9 tuhat t). Kolme suurema lihatööstuse summeeritud osakaal kogu sigade kokkuostus oli 2006. aastal 83,1% (2005.a 82,9% ja 2004.a 82,5%).

Tabel 4

Tapaloomade ja -lindude eluskaal 2001 – 2006 (tuh tk)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006/2005	
							+/- tuhat t	+/- %
Veised	30,1	35,1	28,0	30,9	27,2	26,0	-1,2	-4,4
Sead	47,4	56,3	57,3	56,7	54,9	55,0	0,1	0,2
Lambad, kitsed	0,6	0,7	0,8	0,7	0,8	1,1	0,3	37,5
Linnud	12,6	15,8	19,2	20,7	19,3	17,8	-1,5	-7,8
Kokku	90,7	107,9	105,4	109,2	102,3	99,9	-2,4	-2,3

Allikas: ESA

Tabel 5

Loomade realiseerimine ja tapaloomade keskmine kaal aastatel 1996 – 2006

Aasta	Tapale viidud loomade ja lindude arv (tuh tk)				Ühe tapalooma keskmine kaal (kg)			
	Veis	Siga	Lammas	Lind	Veis		Siga	
					eluskaal	lihakeha	eluskaal	lihakeha
1996	161,1	502,9	25,3	3801,5	292	183	93	63
1997	140,4	419,1	19,2	3640,3	285	193	102	72
1998	136,3	452,7	19,4	5841,7	295	197	104	75
1999	154,2	445,9	18,3	4889,7	300	195	100	74
2000	107,0	419,2	14,9	4755,8	317	194	102	76
2001	85,5	454,9	13,8	5865,2	353	214	104	77
2002	92,7	545,4	17,3	7487,6	379	217	103	76
2003	76,8	543,1	20,3	8940,8	364	216	106	76
2004	86,2	538,2	18,1	9497,9	359	211	105	77
2005	71,8	513,1	18,3	8478,2	380	222	107	78
2006*	64,2	514,0	27,8	8378,3	405	235	107	78

* 2006.a. tapaloomade arv hinnanguline

Allikas: ESA

Tabel 6

Veiste ja sigade kokkuost lihatööstustes aastatel 1996 – 2006

Aasta	Siga				Veis			
	Kokku-ost (tuh tk)	Liha kaal (t)	I kat rupsid (t)	Keskm hind (kr/kg)	Kokku-ost (tuh tk)	Liha kaal (t)	I kat rupsid (t)	Keskm hind (kr/kg)
1996	224,6	14107	767	21.16	60,4	11439	615	18.34
1997	180,3	12978	595	25.20	57,0	11016	643	17.84
1998	201,4	15087	763	23.57	47,2	9313	730	18.29
1999	183,5	13645	805	16.80	51,2	10006	648	16.18
2000	205,6	15525	770	22.80	36,5	7076	447	17.70
2001	215,2	16478	701	24.94	33,1	7079	397	26.28
2002	287,4	21851	685	22.64	40,4	8767	306	22.91
2003	324,4	24794	645	18.44	43,2	9333	370	20.36
2004	328,7	25213	693	18.79	48,5	10249	367	21.79
2005	346,6	26946	798	22.48	41,7	9271	315	23.11
2006	340,7	26716	781	23.18	41,5	9754	320	23.88

Allikas: ESA

Veisekasvatus

2006. aasta lõpuks oli veiste arv 1,8% ehk 4,5 tuhande peaa võrra väiksem kui 2005. aasta lõppedes (tabel 3). Veiste arv vähenes valdavalt piimalehmade arvu vähenemise tõttu, mis aastaga kahanes 3,5%. Samas on aastaga karjas 2,7% suurenenud lehmullikate ning 22,9%

ammlehmade arv. 2006. aasta 31. detsembri seisuga oli Eestis 130,2 tuhat noorlooma ja liha-tõugu veist, kellest 54,1 tuhat olid lehmullikad.

Tapaveiste eluskaalu kogumass oli 2006. aastal 26,0 tuhat tonni. 2005. aastaga võrreldes vähenes tapaveiste eluskaal 1,2 tuhande tonni võrra ehk 4,4%. Hinnanguliselt vähenes mullu tapale viidud veiste arv, kuid nende keskmine kaal suurenes (tabelid 3 ja 4). Liha kogutoodangust moodustas veiseliha 2006. aastal 18,4%.

2005. aastast alates on veiste kokkuost tasapisi taas vähenenud. Nii ostsid lihatööstused 2006. aastal kokku 41,5 tuhat veist, mis oli küll pea tunamullusel tasemel, vähenedes vaid 0,2 tuhande pea võrra ehk 0,5%. Tapaloomade kaalu kasv võimaldas kokkuostetud veistest toota aga 0,5 tuhande tonni võrra ehk 5,2% enam liha kui 2005. aastal (tabel 5). Kolme suurema lihatööstuse summeeritud veiste kokkuostukogused moodustasid 2006. aastal 76% kogu kokkuostukogusest (2005.a 73%, 2004.a 70%). Kokkuostetud veiseliha keskmine hind oli ESA andmetel 2006. aastal 23.88 kr/kg, mis oli 3,3% kõrgem 2005. aasta keskmisest hinnast (2005.a 23.11 kr/kg).

Veiseliha siseturu vajadusest kaeti mullu kodumaise toorainega 84%. Isevarustatuse tase tõusis tänu toodangu suurenemisele aastaga 1%-punkti võrra. Samas on avatud turg võimaldanud veisekasvatajatel otsida soodsamaid turustuspiirkondi ning seeläbi kasvatanud elusveiste ekspordi, veiseliha eksporditi vähem kui aasta tagasi.

2006. aastal maksti loomapidajatele 237 miljoni krooni põllumajandusloomade kasvatamise toetust. Toetust oli õigus taotleda nii veiste, uttede, amملهmade kui ka piimalehmade kasvatamiseks. Amملهmade toetuse ühikumäär, mida maksti lihaveiste kasvatajatele, oli mullu 1784.80 krooni lehma kohta. Veisetoetuse määraks oli lehmade puhul, kes ei kuulu piimakvoodi omanikule, ja vähemalt 8 kuu vanuste pullide või härgade puhul 759.90 krooni veise kohta ning vähemalt 8 kuu vanuste lehmullikate puhul 531.93 krooni looma kohta. 1 kuni 8 kuu vanuste vasikate eest maksti toetust 151.98 krooni looma kohta. 2006. aastal muutusid mõnevõrra piimalehmatoetuste maksmise alused. Vastavalt Euroopa Komisjoni seisukohale pidi Eesti hakkama vanade liikmesriikide eeskujul maksma piimakvoodi omanikele toetust piimakvoodi tonni kohta. Vaid need piimalehma kasvatajad, kellel piimakvooti ei olnud, said jätkuvalt toetust loomapõhiselt, see tähendab sellistel alustel nagu ka 2005. aastal. Euroopa Komisjon põhjendas muudatuse vajadusega toetada eelkõige neid, kes toodavad piima kooskõlas Euroopa Liidus kehtivate turukorralduslike reeglitega. Eestis esitati kokku 9701 taotlust, millest rahuldati 9631. Kaks kolmandikku taotluste kogusummast (157,5 miljonit krooni) oli piimalehmatoetus. Veisetoetuseks kulus 59,1 miljonit krooni, amملهmatoetust maksti kokku 13,6 miljonit krooni.

Maaelu arengukava (MAK) raames oli 2006. aasta sügisel viimast korda võimalus taotleda toetust sõnnikuhoidlate korrastamiseks, et viia need vastavusse sõnnikuhoidlatele esitatavate vee-kaitsenõuetega, mis tulenevad Euroopa Liidu keskkonnanõuetest. 2006. aasta sügiseks oli toetuskeemiga ühinenud 834 taotlejat ning korrastamisel ligi 950 sõnnikuhoidlat. 2005. aasta taotluste põhjal maksti 2006. aastal välja 114 miljonit krooni toetusi. Samas oli veel loomakasvatajaid, kes varem taotlust mingil põhjusel esitanud ei ole ning kellel oli võimalus 2006. aasta sügisel veel viimane võimalus taotluskeemiga ühineda.

2006. aastal oli võimalik taotleda põllumajanduslike keskkonnatoetuste raames eraldi makstavat toetust ohustatud tõugu looma kasvatamise eest. Ohustatud tõugudeks loeti 2006. aastal eesti, tori ja eesti raskeveo tõugu hobused, kelle kasvatamise eest oli võimalik saada 2550 krooni hobuse eest toetust ning eesti maatõugu veised, kelle kasvatamise eest oli võimalik taotleda abi 2713 krooni looma kohta.

Lambakasvatus

Alates 2000. aastast on lammaste arv Eestis aasta-aastalt suurenenud. 2007. aasta 1. jaanuari seisuga oli ESA andmetel Eestimaal 61,5 tuhat lammast, seda oli 17,4% ehk 9,1 tuhat pead enam kui aasta tagasi. ESA esialgsetel andmetel toodeti 2006. aastal lambaliha 500 tonni, mida oli 100 tonni ehk 25% enam kui 2005. aastal. Eesti kogu lihatoodangust moodustas lambaliha 2006. aastal 0,7%.

Lambakasvatusele on soodsalt mõjunud põllumajandusloomade kasvatamise otsetoetuste raames makstav utetoetus ning suurenev tarbijanõudlus. Utetoetust maksti 221.30 krooni ute kohta. 2006. aastal jagati uttede kasvatamise toetust 888 lambakasvatajale kogusummas 6,5 miljonit krooni. Toetati kokku 30 171 ute kasvatust. Toetusi saanud lambakasvatajate arv on aastaga kasvanud 11 inimese võrra ning toetusi saanud uttede arv on kasvanud 4149 ute võrra.

Linnukasvatus

2006. aasta alguses valitses Euroopa linnulihaturul linnugripi hirmust põhjustatud langus. Ka Eesti linnulihaturg ei jäänud sellest puutumata. Aasta alguses oli ESA andmetel Eestis 1,9 mln lindu ning aasta lõppedes oli nende arv kahanenud 1,6 miljonile. Aasta jooksul kahanes nende arv 15,8% ehk 286,5 tuhande linnu võrra. 2006. aastal oli linnuliha toodang esialgsete andmete järgi 12,8 tuhat tonni ehk 6,6% vähem kui eelmisel aastal (2005.a 13,7 tuh t). Eesti kogu lihatootmisest moodustas linnuliha 18%.

Linnuliha siseturu tarbimismaht oli 2006. aastal 23,8 tuh tonni ning selle osakaal liha kogutarbimises ulatus 26%-ni. 2005. aastaga võrreldes linnuliha tarbimine vähenes 5,6% (2005.a 25,2 tuh t). 2006. aastal kaeti Eesti siseturu vajadusest kodumaise linnulihaga 54%. 2004. aastal, enne salmonellepuhangut suurima linnuliha tootja Tallegg lindlates, suudeti siseturu vajadusest katta 58% kodumaise linnulihaga. Kui 2005. aastal libises haiguspuhangust tekkinud probleemide tõttu üsna oluline osa Eesti turust linnuliha importijate kätte, siis 2006. aastal suudeti osaliselt oma positsioonid siseturul taastada. Olukorda pingestab kodumaise linnuliha suhteliselt kõrge hind võrreldes imporditud toodetega.

Lihatööstus

Veterinaar- ja Toiduameti andmetel oli Eestis 2006. aastal 120¹ lihakäitlemisettevõtet. Tihe konkurents turul on aastaga vähendanud lihakäitlemisettevõtete arvu 7%, aasta jooksul on tegevuse lõpetanud 9 väikeettevõtet. Toimivatest ettevõtetest 60 olid väiketapamajad, millest 5-s tegeleti ka lihalõikusega. Vaatamata lihatööstusettevõtete suurele arvule, kuulus 3/4 veise- ja sealiha ning nende toodete turust 3-le suuremale ettevõttele. 38% linnuliha siseturust kuulus Eesti senini ainsale broileriliha tootjale Talleggile, kes 2006. aastal suutis tagasi võita suure osa 2005. aastal importlihale salmonelloosipuhangu tõttu kaotatud turuosa. Värske jahutatud liha osas oli Talleggi turuosa koguni 75%.

Loomakasvatuse mahu vähenemine viimastel aastatel on hakanud mõju avaldama ka **kodumaise päritoluga tooraine kasutamisele** Eesti lihatööstustes. ESA andmetel ostsid tapamaju omavad lihakäitlemisettevõtted 2006. aastal 9,8 tuhat tonni veiseliha ja 26,7 tuhat tonni sealiha, kogumahuks 36,5 tuhat tonni. Sea- ja veiseliha kokkuost kogumahuks jäi mullu 2005. aasta tasemele suurenedes vaid 0,8% ehk 0,3 tuhat tonni võrra. Märgitud minimaalse kasvu tagas veiseliha kokkuostu kasv, mis aastaga suurenes 0,5 tuhande tonni võrra ehk 5,4% ning see korvas sealiha kokkuostu 0,7% ehk 0,2 tuhande tonnise vähenemise. Eesti lihatööstused ostsid kokku 66% (2005.a 68%) kohalikest sigadest ja 65% (2005.a 58%) veistest.

Tabel 7

Liha kokkuost ja kodumaise tooraine kasutamine lihatööstusettevõtetes 1999 – 2006. aastal

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
							kiirstatistika	
Kodumaine tooraine, tuh t								
Tapaloomade ja –lindude eluskaal	101,8	86,0	90,7	107,9	105,4	109,2	102,3	99,9
Liha toodang kokku, lihakaal	61,1	53,3	57,3	68,3	67,5	71,3	67,1	66,5
Veiseliha kokkuost	10,0	7,1	7,1	8,8	9,3	10,2	9,3	9,8
Sealiha kokkuost	13,6	15,5	16,5	21,9	24,8	25,2	26,9	26,7

Allikas: ESA

Linnulihaga koos ulatus kodumaise tooraine kasutus lihatööstustes 48 tuhande tonnini. 2006. aastal toodi Eestisse lihatööstuste tarbeks ligi 38 tuhat tonni värsket ja külmutatud liha, mis moodustas lihatööstustes kasutatavast toorainest 44%. Importtooraine kasutus on aastaga kasvanud 8%, seda just sealiha impordi suurenemise arvel, kuivõrd kasvanud on elussigade väljavedu Eestist, mistõttu kodumaist sealiha lihatööstuste tarbeks napib. 2006. aastal vähenes kodumaise liha kasutus 2005. aastaga võrreldes 1 tuhande tonni võrra. Vähenes linnu- ja sealiha ning suurenes veiseliha kasutus. Importliha kasutati aga 3 tuhat tonni enam kui 2005. aastal. Lihatööstuste üldises tooraine kasutuses kasvas importtooraine osakaal aastaga 2%-punkti.

¹ Ettevõtete arvestus on erinevatel aadressidel asuvate tootmisüksuste loetelu. Seega on firmade arv nimetatust väiksem.

Tabel 8

Erinevate kvaliteediklasside osakaal sigade kokkuostus
(% kolme suurema tapamaja poolt kokkuostetud sigadest)

	2004	2005	2006				
			I kv	II kv	III kv	IV kv	Aasta
S	32.4	35.4	38.0	41.5	43.2	38.8	40.3
E	59.3	55.3	54.2	51.2	50.6	54.5	52.6
U	7.6	8.6	7.4	6.9	5.9	6.5	6.7
R	0.7	0.7	0.4	0.3	0.3	0.2	0.3
O	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
P	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
SEUROP	100	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Allikas: EKI

Kui 2005. aastal hindasid spetsialistid kolme suurema tapamaja poolt kokkuostetud sigadest enam kui pooled (55%) E-klassi kuuluvaiks, siis 2006. aastal kuulus E-klassi 53% kokkuostetud ja SEUROP-i järgi **klassifitseeritud** sigadest. S-klassi liigitatud sigade osakaal kasvas aastaga 5%-punkti. U-klassi nõuetele vastavate sigade osakaal langes aastaga 2%-punkti (tabel 8). Emiste ja SEUROP-klassi nuumsigade summeeritud kokkuostust moodustasid emised 2006. aastal 2,7% (2005.a 2,4%).

Tabel 9

Erinevate veise- ja vasikaliha kvaliteediklasside osakaal veiste kokkuostus
(% kolme suurema tapamaja poolt kokkuostetud veistest)

	2004	2005	2006				
			I kv	II kv	III kv	IV kv	Aasta
A – pullid alla 2 a	39,7	37,1	33.8	35.2	37.7	38.5	36,5
B – muud pullid	2,1	1,8	1.6	1.9	2.4	1.3	1,8
C – härjad	3,6	2,3	2.6	2.1	3.0	2.4	2,6
D – lehmad	46,4	51,5	55.0	53.6	50.3	50.0	52,0
E – mullikad	8,2	7,3	7.0	7.2	6.4	7.8	7,1
Veised kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Allikas: EKI

2006. aastal olid üle poolte (52%) kolmes suuremas tapamajas kokkuostetud veistest lehmad (D-klass). Selline lehmade osakaal kokkuostetud veiste seas on püsunud kaks aastat. Põllumajandusloomade kasvatamise toetuse saamise tingimustega on kaasnud veiste kokkuostu vähenemine veebruaris ja märtsis, kuna toetuse saamise tingimusena tuleb taotluses märgitud arv loomi karjas pidada 14. veebruarist 24. aprillini. 2006. aastast lõpetati piimalehmade toetamine loomapõhiste toetustega ning toetust hakati maksma piimakvoodi tonni kohta, mis vähendas lehmade kokkuostu sesoonsust. Siiski on märgata lehmade kokkuostu selget vähenemist märtsis, mil lehmade osakaal kokkuostetud veiste seas oli keskmisest madalam. Lehmade osatähtsus kokkuostus kasvas järsult aprilli lõpus, mil kasvasid taas ka veiste kokkuostetus kogused üldse. 34% 2006. aastal kokkuostetud lehmadest klassifitseeriti P2, 17% P3 ja P1, 15% O3, 7% O4 ning 6% O2 klassi.

Teiseks suuremahuliseks klassiks veiste kokkuostus on alla 2-aastased pullid (A-klass), kelle osatähtsus oli mullu 37%, millega säilitas 2005. aasta koha. 36% kokkuostetud noortest pullidest kuulus P2 klassi, 32% P1 ning 20% O2. Teiste kvaliteediklasside osatähtsus oli märgatavalt väiksem.

Ka mullikate (E-klass) osakaal veiste kokkuostus säilitas 2006. aastal 2005. aasta taseme. Mullikad kuulusid põhiliselt P2 (41%), P3 (16%), O2 (15%), O3 (13%) ning P1 (10%) kvaliteediklassi.

Kõigis ülalmainitud kokkuostetud veiste kategooriates oli ka 2006. aastal 2005. aastaga võrreldes sama kvaliteedi struktuur.

Lihatööstustes hakkab lähiajal järjest teravamini tunda andma kasvav nii elusveiste kui ka sigade väljavedu Eestist, mis kahandab kodumaise toorme kasutust veelgi.

Lihatööstusettevõtete **valmistoodangu** struktuur on viimastel aastatel muutunud – varasemast rohkem toodetakse maitsestatud pooltooteid, suitsuvorste ja suitsulihatooteid. Taas on suurenenud ka lihakonservide tootmismahud, kasvanud on nende eksport. Vähenemistendentsi näitab aga keeduvorstide tootmine. Lihatoote tootmist mõjutab sisemaise tarbimise kõrval ka eksport. 2006. aasta jooksul kahanes liha eksport 2005. aastaga võrreldes 5%, valmistoodete väljavedu

Tabel 10

Lihatoote valmistamine lihatööstusettevõtetes 1999 – 2006. a (tuh t)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
							kiirstatistika	
Liha (ka I kat subproduktid	37,0	37,5	39,3	45,6	47,2	49,6	41,2	40,2
veiseliha	10,7	9,3	9,0	9,0	10,0	10,3
sealiha	17,4	19,9	20,3	25,9	30,2	30,7
muu liha	1,9	1,5	1,6	2,5	2,4	2,7
linnuliha*	7,0	6,8	8,4	8,2	4,6	5,9
Vorstitooted	35,4	29,7	34,7	37,7	38,7	37,5	34,2	32,2
keeduvorstid	...	8,7	11,2	12,7	14,1	11,3	9,8	...
sardellid	...	3,5	3,7	4,4	4,5	4,8	4,2	...
viinerid	...	7,0	8,1	9,6	8,6	9,1	6,8	...
poolsuitsuvorstid	...	6,5	7,0	7,3	7,5	7,9	6,9	...
täissuitsuvorstid	...	0,3	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	...
Suitsulihatooted	5,5	5,4	5,4	6,3	7,6	8,6	7,5	8,0
Termiliselt töötlemata naturaalsed pooltooted lihast	13,2	16,6	21,6	27,5	...
Termiliselt töödeldud valmistised lihast	2,4	4,3	4,8	5,9	...
Lihakonservid	0,5	0,3	0,7	0,3	0,1	0,8	0,1	0,1

* Alates 2003. aastast ilma kanalihatoodeteta

Allikas: ESA

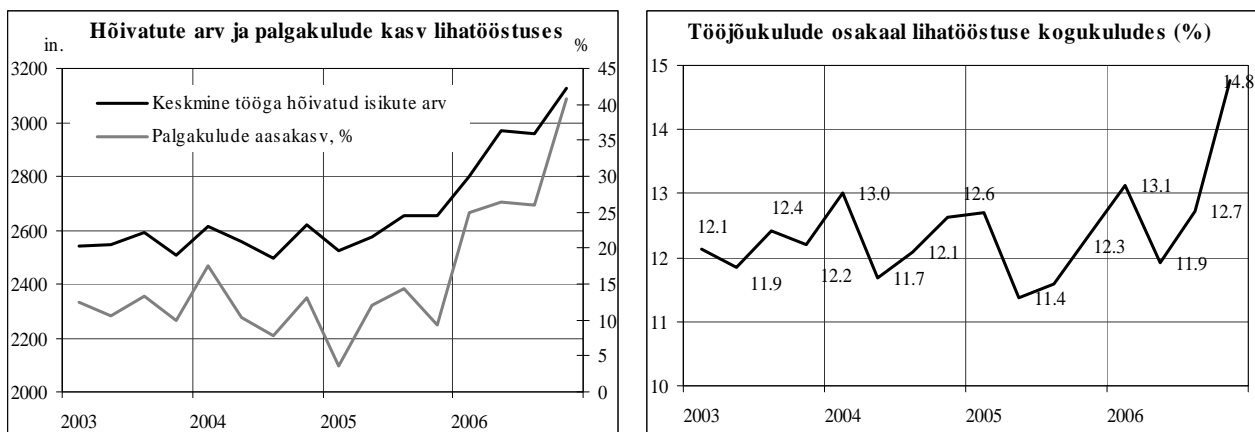
aga kasvas 13%. Vaatlusperioodil moodustas ekspordiks müük lihatööstuste toodangu müügist 14% ning kasvas 2005. aastaga võrreldes 1%-punkti võrra. Kasv tulenes suuresti ekspordihindade tõusust. Valmistoodangut eksporditi põhiliselt Läti ja Leetu, kuid mõningal määral ka Rootsi ja Saksamaale.

Lihatööstuse **käive** ja **kasum** kasvasid 2006. aastal väga kiiresti peamiselt tänu koduturu rahalise mahu kasvule. Lihatööstuste realiseerimise netokäive oli 2006. aasta kokkuvõttes esialgsel andmel 3 miljardit krooni. Võrreldes varasemate aastatega kasvas käive viimasel kahel aastal erakordselt kiiresti – lühiajastatistika andmetel 2005. aastal 12% ja 2006. aastal 20%. Kiire käibe kasvu peamiseks põhjuseks oli toodangu kiire kasv ning siseturu mahu, aga ka ekspordi kasv. Kiire koduturu mahu kasvu tingis eelkõige elanike tarbimisharjumuste muutumine – seoses sissetulekute kasvuga suurenes kallimate valmis- ja pooltoodete tarbimine. Lihatööstuse kogukäibest 75% annavad 100 ja enama töötajaga ettevõtted (tabel 10).

Viimasel kahel aastal on oluliselt kiirenenud ka lihatööstuse **kulude** kasv, mis ulatus 2006. aastal 18%-ni. Kulude kasvu on peamiselt mõjutanud kiire töäjökulude kasv, mis aasta esimesel üheksal kuul ulatus 25-26%-ni, kuid viimases kvartalis ületas kasv 40%. Töäjökulude osakaal lihatööstuse kogukuludes on viimastel aastatel kõikunud 12% ja 13% vahemikus, 2006. aasta lõpul aga kasvas töäjökulude osakaal kogukuludes ligi 15%-ni. See näitab, et üldine tööturu pingestumine on suurt mõju avaldanud ka lihatööstusettevõtetele.

Eesti lihatööstuses töötas ESA andmetel 2006. aastal ligi 3000 inimest ning esialgsel andmel **töötajate arv** suurenes, seda peamiselt üle 100 töötajaga ettevõtetes. Töäjökulude kasv lihatööstuses tervikuna aga ulatus koguni 30%-ni, mida mõjutas nii töötajate arvu kasv kui ka palgatõus. Palgatõus ulatus lihatööstuses 2006. aastal keskmiselt 14%-ni. Hüppeline palgakulude kasv toimus neljandas kvartalis, mil ka töäjökulude osakaal kogukuludes suurenes ligi 15%-ni (joonis 2). Palgakasv oli eriti kiire alla 100 töötajaga ettevõtetes.

Joonis 2

Allikas: ESA

Tabel 11

Lihatööstuse majandusnäitajad (mln krooni)

	Aastastatistika*					Lühiajastatistika*					
	2001	2002	2003	2004	2005	2005*	2006*	I kv 2006	II kv 2006	III kv 2006	IV kv 2006
Realiseerimise netokäive	1 964	2 093	2 185	2 335	2 709	2 565	3 074	664	822	792	796
Ekspordi osakaal käibes,%	12,2	13,2	13,9	12,3	12,7
Kulud kokku	1 907	2 002	2 071	2 238	2 601	2 450	2 901	632	774	740	755
...tööjõukulud	191	224	255	275	308	293	381	83	92	94	111
Tööjõukulude osakaal kogukuludes, %	10,0	11,2	12,3	12,3	11,8	11,9	13,1	13,1	11,9	12,7	14,8
Kogukasum (-kahjum)	57	91	114	97	108	115	173	33	47	51	42
Lisandväärtus	318	381	451	452	516	408	554	115	140	146	153
Investeeringud põhivarasse	101	151	161	163	173	227	215	77	55	34	49
Realiseerimise netokäibe kasv, %**	17,1	6,5	4,4	6,8	16,0	11,8	19,9	22,7	22,6	17,0	17,7
Lisandväärtuse kasv, %**	8,3	19,9	18,4	0,2	14,2	3,4	35,7	36,7	39,6	35,4	32,0
Kulude kasv, %**	16,4	5,0	3,5	8,1	16,2	13,1	18,4	20,7	20,4	15,0	18,0
Tööjõukulude kasv, %**	6,3	17,2	13,7	8,1	11,7	9,7	29,9	24,8	26,2	26,2	41,2
Palgakasv, %**	7,4	13,4	7,1	10,5	8,8	8,7	14,0	13,0	10,0	13,0	19,0

* Aastastatistika hõlmab kõik üle 20 töötajaga ettevõtted, 1-19 töötajaga ettevõtted on hõlmatud juhusliku valikuga. Andmed on laiendatud üldkogumile. Lühiajastatistika kogutakse kvartaalse küsitlusega ning hõlmab kõik 50 ja enama töötajaga ettevõtted, 1-49 töötajaga ettevõtted on hõlmatud juhusliku valikuga. Andmed on laiendatud üldkogumile. Võrreldavuse tagamiseks 2005 ja 2006 aasta vahel on 2005. aasta andmed esitatud ka lühiajastatistika kokkuvõtte põhjal.

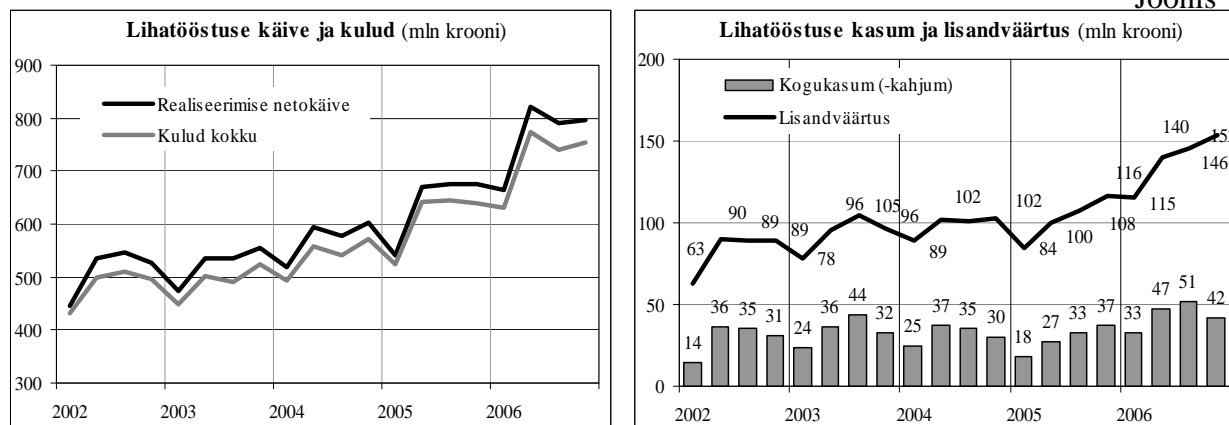
** aastakasvud, kvartalite puhul on kasv arvatud eelmise aasta sama kvartali suhtes

...andmed puuduvad

Allikas: ESA, EKI arvutused

Hoolimata suurenenud kuludest on rekordilistele tasemetele tõusnud ka lihatööstuste **lisandväärtus** ja kogukasum (joonis 3). Lisandväärtuse kasv ulatus 2006. aastal 36%-ni ning kogukasum 51%-ni. Lihatööstuse kogukasum oli 2006. aastal 173,1 mln krooni.

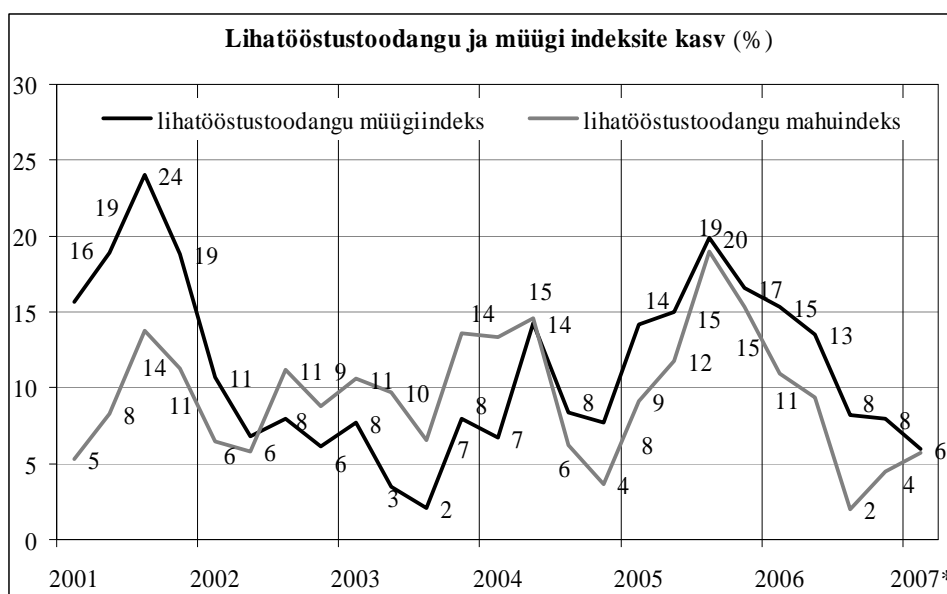
Joonis 3

Allikas: ESA lühiajastatistika

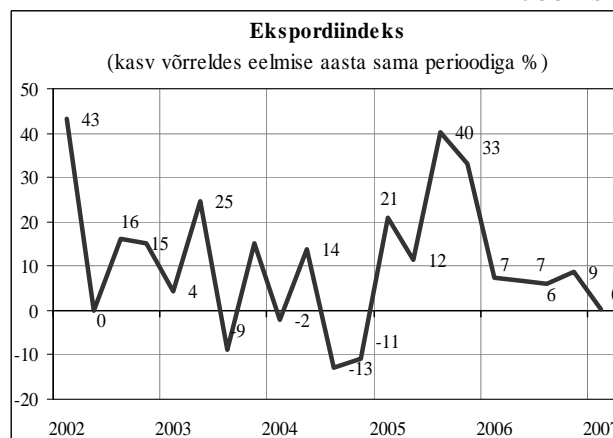
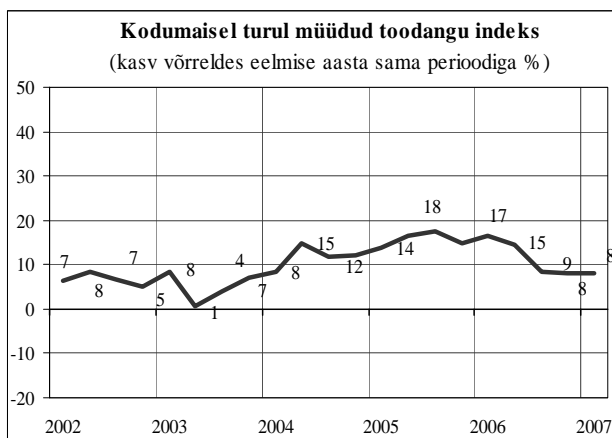
Lihatööstustoodangu mahuindeks ja müügiindeks kajastavad lihatööstustoodangu tootmise ja müügi muutust püsihindades. Kui 2005. aastal kasvasid mõlemad indeksid varasemast kiiremini, siis 2006. aastal mõlema indeksi kasv aeglustus. Seega võib öelda, et kuigi jooksevhindades kasvas realiseerimise netokäive väga kiiresti, siis püsihindades kasvas toodang aasta keskmisena ligi 7% ning müük 11% (joonis 4). Lihatööstuse toodangu müük koduturul kasvas kiiremini kui müük ekspordiks (joonis 5). Lihatööstustoodangu müügiindeks koduturule suurenes 2006. aastal keskmiselt ligi 12%, ekspordiindeks aga 7%. Võrrelduna 2005. aastaga, mil müügiindeks koduturule kasvas ligi 16% ning ekspordiindeks ligi 27%, oli mõlema indeksi kasvukiirus 2006. aastal oluliselt väiksem.

Joonis 4

Allikas: ESA

Joonis 5

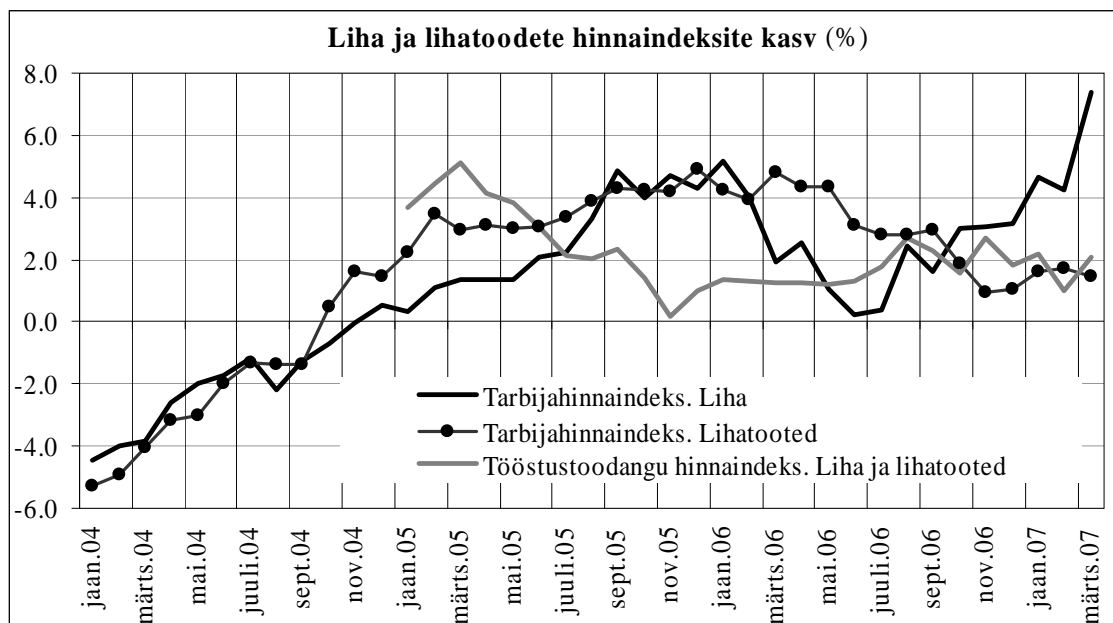

Allikas: ESA

Lihatööstuse häid majandustulemusi 2006. aastal toetas ka see, et tooraine oluliselt ei kallinenud. Sealiha kokkuostuhind tõusis aasta võrdluses 2,4% ning veiseliha kokkuostuhind 2,5%. Samuti oli tagasihoidlik lihatööstustoodangu hinnaindeksi kasv, mis ulatus vaid 1,7%-ni. Tarbijahindade

kasv liha ning lihatoodete osas oli 2006. aastal mõnevõrra isegi madalam kui 2005. aastal. Liha tarbijahinnaindeks kasvas 2,4% ning lihatoodete tarbijahinnaindeks 3,1% (2005.a vastavalt 2,6% ning 3,6%) (joonis 6).

Joonis 6

Allikas: ESA

Tootlikkuse kasv 2006. aastal oli kiire. Lihatootmise tootlikkus, mõõdetuna netokäibena töötaja kohta, ulatus 2006. aastal 1 037 tuhande kroonini, olles 5% kõrgem kui 2005. aastal. Tootlikkuse tase on võrreldav toiduainetööstuse keskmisega, mis ulatus 2006. aastal 1 089 tuhande kroonini ning on mõnevõrra kõrgem kui töötlevas tööstuses keskmiselt, kus tootlikkus oli 2006. aastal 872 tuhat krooni. Lihatootmise **töötajumahuks** on võrreldav töötleva tööstuse ja ka toiduainetööstuse keskmisega, kuna töötajate osakaal ulatub toiduainetööstuses tervikuna, nagu ka lihatööstuses 12-13%-ni. Töötlevas tööstuses kokku ulatub töötajate osakaal 16-17%-ni. Võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega on Eesti lihatööstuse netokäibe töötaja kohta aga madalam enamikest riikidest, edestades 2004. aasta seisuga vaid Läti, Leedu, Bulgaariat ja Rumeeniat. Euroopa Liidu keskmine näitaja oli Eestist üle kolme korda kõrgem (lisa 8).

Tunduvalt kiiremini (19%) kasvas 2006. aastal tootlikkus töötaja kohta lisandväärtuse alusel (tabel 12). Samuti oli kiire kogutootlikkuse kasv, mis ulatus 15%-ni. Märksa madalam oli töötajate tootlikkuse kasv, mis ulatus 5%-ni. Euroopa võrdluses oli Eesti lihatööstuse tootlikkuse tase lisandväärtusena töötaja kohta parem kui netokäibe alusel. Eesti lihatööstuse tootlikkus oli kõrgem kui enamikes uutes liikmesriikides, kuid ka siin jääb Eesti näitaja kolm korda madalamaks kui Euroopa Liidu keskmine. Palgakuludega kohandatud tootlikkuse tase on Eestis aga kõrgem kui enamikes Euroopa Liidu riikides.

Tabel 12

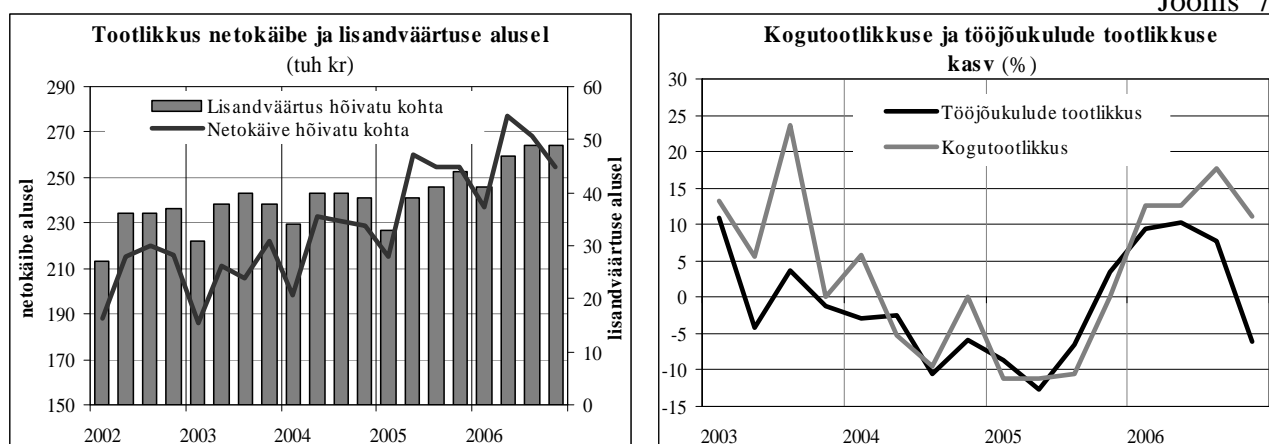
Lihatööstuse tootlikkuse näitajad

	Aastastatistika					Lühiajastatistika	
	2001	2002	2003	2004	2005	2005*	2006*
Tootlikkus töötaja kohta netokäibe alusel, tuhat kr	782	809	801	869	977	986	1037
kasv %	17,2	3,5	-1,0	8,5	12,4	10,7	5,2
Tootlikkus töötaja kohta lisandväärtuse alusel, tuh kr	126	147	165	168	186	157	187
kasv %	8,6	16,7	12,2	1,8	10,7	2,5	19,1
Kogutootlikkus lisandväärtuse alusel, kr	0,17	0,19	0,22	0,20	0,20	0,17	0,19
kasv %	-5,6	11,8	15,8	-9,1	0,0	-8,7	14,6
Töökulude tootlikkus lisandväärtuse alusel, kr	1,66	1,70	1,77	1,64	1,68	1,39	1,45
kasv %	1,8	2,4	4,1	-7,3	2,4	-5,9	4,5
Kogurentaablus (kasum/netokäibe), %	2,9	4,4	5,2	4,1	4,0	4,5	5,6

* Esialgsed andmed ESA lühiajastatistika alusel, 2005/06. aasta kasvud on arvatatud kvartali andmete põhjal.

Allikas: ESA

Joonis 7

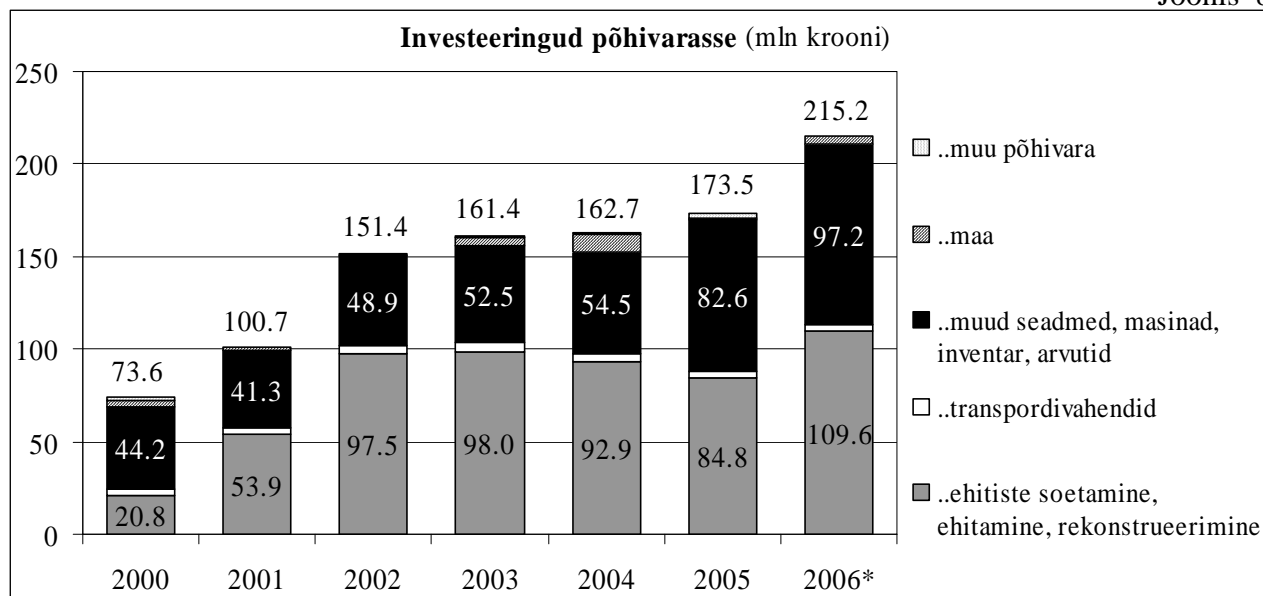
Allikas: ESA

Kogutootlikkuse kasvuga ligikaudu samas suurusjärgus oli 2006. aastal ka **palgakasv**, ulatudes aasta kokkuvõttes 14%-ni. 2006. aasta neljandas kvartalis mõõdeti töökulude kasvuks 19%² ning kiire palgakulude kasvu tõttu aeglustus ka tootlikkuse kasv neljandas kvartalis oluliselt (joonis 7).

Lihatööstuse kogurentaablus on viimastel aastatel püsinud 4-5% ringis ning 2006. aastal oli rentaablus 5,6%. Töötleva tööstuse rentaablusele, mis ulatus 2006. aastal ligi 9%-ni, jääb liha- tööstuse kogurentaabluse tase tugevasti alla.

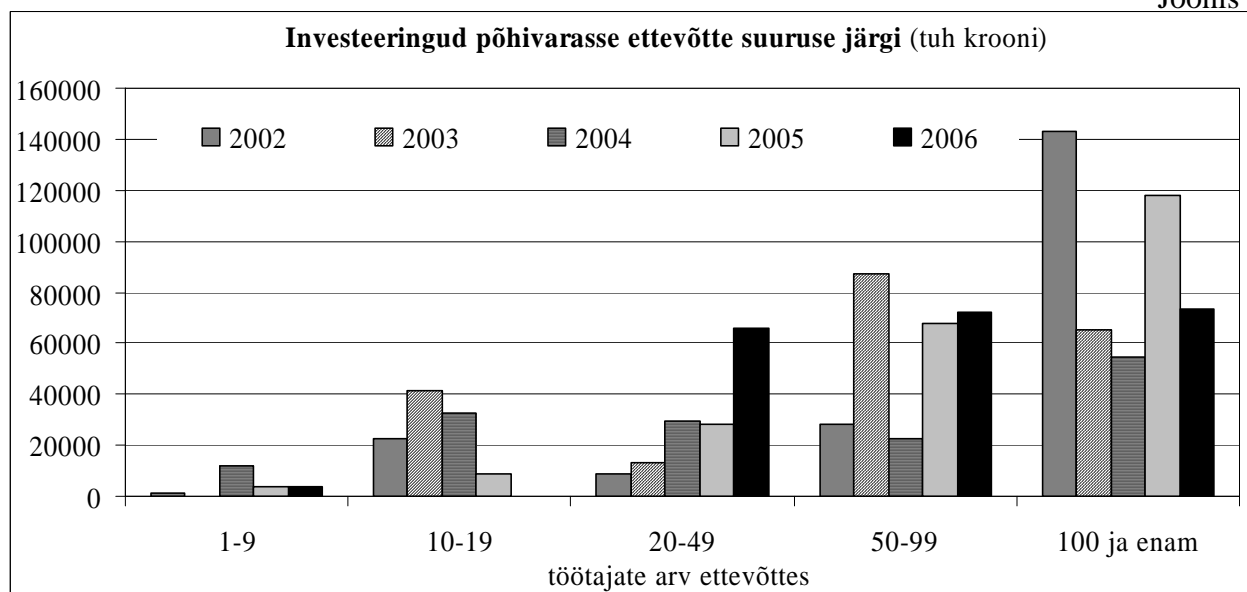
Investeeringud lihatööstuses on aastast aastasse kasvanud. Investeeringud hoonetesse ja rajatistesse on püsinud ühtlasel tasemel 90 miljoni krooni ringis. Investeeringud masinatesse ja seadmetesse on aga Euroopa Liiduga liitumise eelse ajaga ligi kahekordistunud ning 2006. aastal ulatusid sarnaselt investeeringutega hoonetesse ja rajatistesse pea 100 miljoni kroonini (joonis 8).

² Arvatatud lühiajastatistika alusel.

Allikas: ESA

Kui varasematel aastatel investeerisid peamiselt suuremad ettevõtted, siis 2005. ja 2006. aastal suurenesid investeeringud oluliselt ka väiksemates ettevõtetes (joonis 9).

Allikas: ESA

Väliskapitali osatähtsus Eesti lihatööstuse põhikapitalis suurenes 2005. aastal 89%-ni (mida mõjutas Valga Lihätööstuse müük Soome Atria Grupile). Varasematel aastatel on väliskapitali osatähtsus põhikapitalis püsinud stabiilselt 85% lähedal.

Hinnad

2005. aastal valitses **EL**-i sealihaturul suhteline stabiilsus. Soodne ja stabiilne turuolukord püsis ka 2006. aastal. E-klassi sigade EL-i keskmised kokkuostuhinnad kõikusid 2006. aastal 21-26 kr/kg vahel. Kui I poolaastal maksti EL-is E-klassi sigade eest 22.29 kr/kg, siis II poolaastal tõusis hind 23.20 kr/kg-ni. Aastakeskmiseks hinnaks kujunes 22.74 kr/kg, mis oli 4,5% ehk 0.98 kr/kg kohta enam kui 2005. aastal.

Eesti sigade kokkuostuhinda mõjutab eelkõige kokkuostuhinna tase nendes riikides, kust importitakse kohalikule turule enam sealiha. Aastaid on nendeks riikideks olnud Taani ja Soome. Viimastel aastatel on Soome hinna mõju olnud tugevamgi kui Taani hinnal. Vaatamata mõningasele hinna tõusule 2006. aastal püsis sigade kokkuostuhind nii Taanis kui ka Soomes tublisti madalam Euroopa Liidu keskmisest hinnast. **Taanis**, kus 2006. aasta alguses oli sigade kokkuostuhind 18.79 kr/kg, tõusis see vähehaaval I poolaasta lõpuks 21.57 kr/kg-ni. Hinnatõus jätkus ka II poolaastal ning septembris saavutas hind 22.00 kr/kg-ga 2006. aasta haripunkti. Sügise tulekuga kaasnes ka sigade kokkuostuhinna langus ning aasta lõpuks jõudis hind taas 18.22 kr/kg-ni, olles isegi 3% madalam kui eelmisel aastavahetusel.

Soomes oli 2006. aasta alguses kokkuostuhind Taaniga võrreldes oluliselt kõrgem – 21.16 kr/kg, kuid hind oli aasta jooksul stabiilsem. Terve aasta kõikus sigade keskmine kokkuostuhind Soomes 20-21 kr/kg vahel, vaid detsembris hind tõusis ning kuu lõpuks jõudis 21.36 kr/kg-ni. Nii Taanis kui ka Soomes püsis sigade kokkuostuhind terve 2006. aasta Euroopa Liidu keskmisest madalam. Soomes oli aastakeskmise kokkuostuhind 8,4% ja Taanis 11,7% madalam Euroopa Liidu aastakeskmisest hinnast.

Taanis oli sigade kokkuostuhind 2006. aasta lõpu tasemel ka 2007. aasta I kvartalis. Märtsi lõpus aga langes kokkuostuhind seal 17.37 kr/kg-le, jäädes 13,1% madalamaks Euroopa Liidu keskmisest. Soomes püsis hind käesoleva aasta I kvartalis eelmise aasta lõpu tasemel. Märtsi viimasel nädalal oli kokkuostuhinnaks seal 21.48 kr/kg, mis oli vahepeal tublisti langenud Euroopa Liidu keskmisest hinnast 7,5% kõrgem.

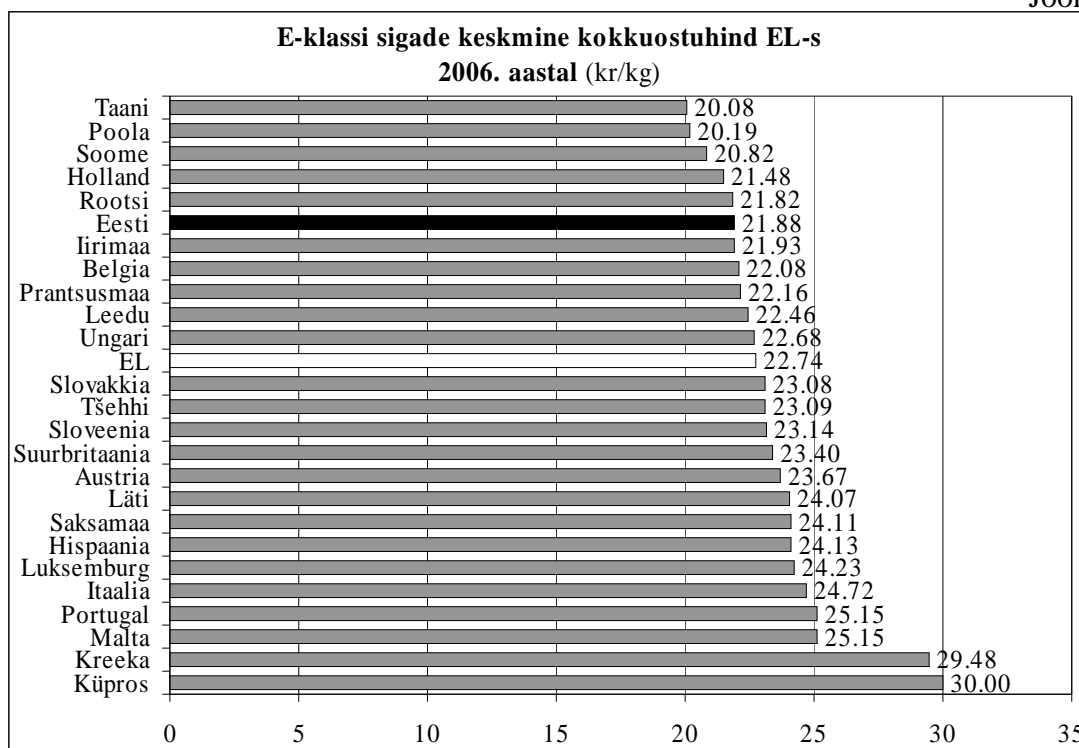
Tabel 13

E-klassi sigade kokkuostuhinnad EL-s ja Eestis* (kr/kg tapakaalus)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007 I kv	2007 aprill
EL keskmine	21.22	19.92	21.61	21.76	22.74	20.21	20.24
Taani	19.73	17.09	18.86	19.09	20.08	18.13	17.47
Soome	22.77	19.21	19.99	21.58	20.82	21.38	21.34
Läti	22.86	24.07	22.02	22.15
Leedu	22.64	22.46	20.72	20.39
Rootsi	21.51	19.31	20.28	20.84	21.82	21.81	21.75
Eesti	21.59	20.34	20.78	21.38	21.87	21.70	21.23

* 2004.a. alates kaalutud keskmine, varasemad aritmeetilised keskmised

Allikas: MLC, Euroopa Komisjon ja EKI

Allikas: Eurostat

Eesti sealihaturg kui ühtse Euroopa Liidu turu osa on suurel määral sõltuvuses Euroopas valitsevatest hinnatrendidest. Eestis on kõige suurema osakaaluga E-klassi kuuluvate sigade kokkuost, mille hind mõjutab seeläbi ka kõige rohkem nuumsigade keskmist SEUROP-i kokkuostuhinda.

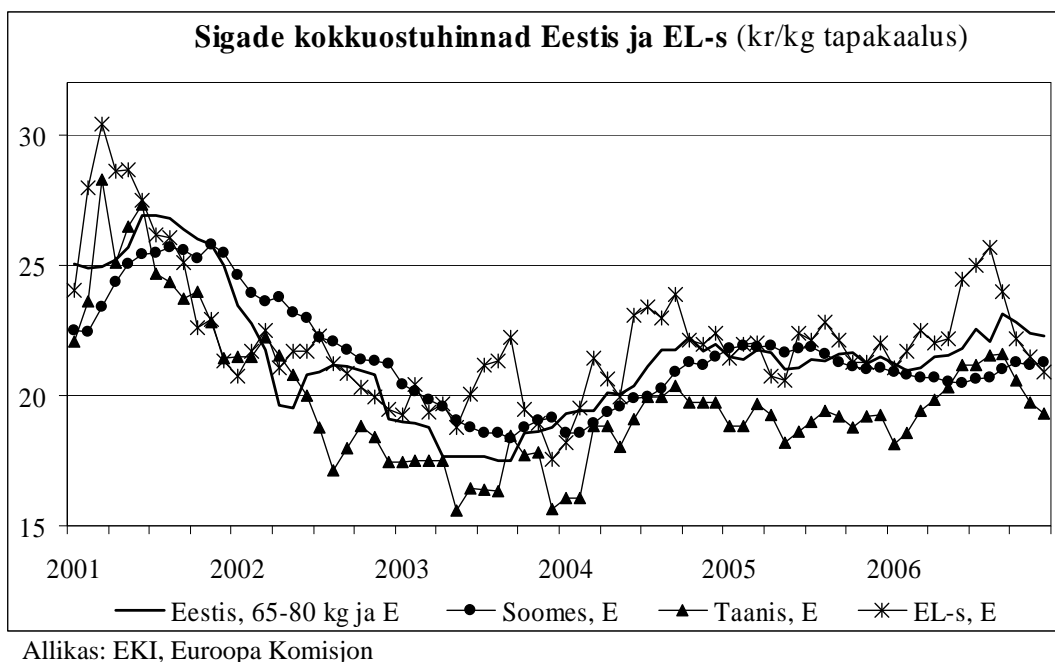
Tabel 14

Sigade kaalutud keskmised kokkuostuhinnad Eestis 2006.a
(kr/kg käibemaksuta tapakaalus, jahutatud EL standardiga* lihakehad)

	2005 keskm	2006 jaan	2006 juuli	2006 aug	2006 sept	2006 okt	2006 nov	2006 dets	2006 keskm	Muutus 06/05 +/-, %
S	22.41	22.24	23.37	23.22	23.91	23.70	23.28	23.09	22.90	2,2
E	21.38	21.20	22.42	22.14	23.04	22.85	22.33	22.04	21.87	2,3
U	20.15	20.01	20.83	20.60	21.57	21.15	20.76	20.66	20.47	1,6
R	19.01	18.48	18.78	18.18	20.37	19.45	19.28	18.97	19.03	0,1
O	16.64	18.25	16.04	16.67	-	-	17.23	18.91	16.54	-0,6
P	15.03	-	15.74	11.24	-	-	-	-	15.07	0,3
SEUROP	21.62	21.47	22.72	22.52	23.31	23.02	22.61	22.37	22.19	2,6
Emised	15.43	15.20	15.10	13.81	14.93	15.10	12.86	11.93	14.62	-5,2
SEUROP + emised	21.47	21.29	22.54	22.27	23.10	22.78	22.48	22.20	21.98	2,4

* lihakeha koos pea, saba ja esijalgadega

Allikas: EKI

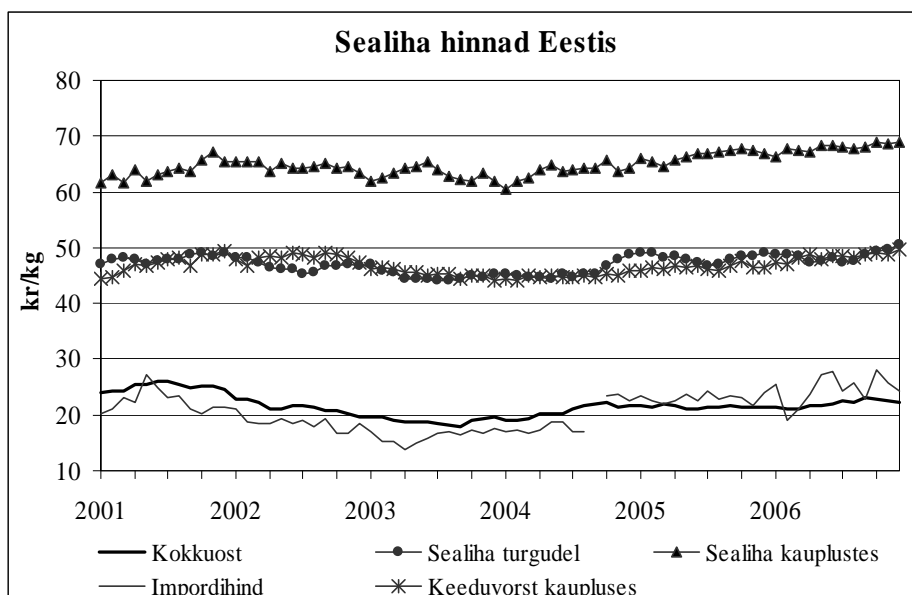

Nii nuumisigade (SEUROP) kui ka E-klassi sigade kokkuostuhind kõikus mullu 21-23 kr/kg vahel. I poolaastal, mil nuumikute (SEUROP) keskmine hind oli 21.63 kr/kg ning E-klassil 21.29 kr/kg, püsis sigade kokkuostuhind madalam. II poolaasta tõi kaasa sigade kokkuostuhinna mõningase tõusu – keskmiseks hinnaks nuumisigadel oli 22.74 kr/kg ning E-klassi sigadel 22.46 kr/kg. Aastakeskmiseks nuumisigade kokkuostuhinnaks oli 2006. aastal 22.19 kr/kg, mis oli 2,6% kõrgem 2005. aasta kokkuostuhinnast. Hinnatõusule aitas kaasa II poolaastal suurenenud elusigade väljavedu, mis pingestas kohalikku turgu, teravilja kallinemise tõttu suurenenud sööda- ning sealihapordihindade 7%-line tõus. Liha impordihinda tõstis omakorda kokkuostuhindade tõus Taanis, terve aasta kasvatajatele püsinud soodne seis sealihaturul, head võimalused ekspordiks ning linnugripi hirmus kasvanud nõudlus sealihajärele tarbijate seas.

Sigade kokkuostuhinna tõus 2006. aastal tõstis ka sealihajae hind. Aastaga kallines sealihakauplustes 2,1%, seejuures enam kallines kondiga liha (+3,6%). Turgudel oli hinnatõus 0,8% ning ka seal kallines madalama kategooria liha enam (+3,3%).

Viinerite ja keeduvorsti keskmine jae hind kauplustes tõusis aastaga vastavalt 5,1% ja 4,2% ning hakkliha jae hind 4,4%.

2007. aasta esimestel kuudel jätkus vaikselt sealihajae hinna tõus nii kauplustes kui ka turgudel. Märtsi lõpuks oli kauplustes hind tõusnud keskmiselt 1,7% ja turgudel 2,1%, kuid nüüd kallines just kõrgema kategooria liha. Kui hakkliha jae hind tõusis käesoleva aasta kolme esimese kuuga 3,0%, siis viinerite ja keeduvorsti hind jäi 2006. aasta detsembri tasemele.

Allikas: EKI

Tabel 15

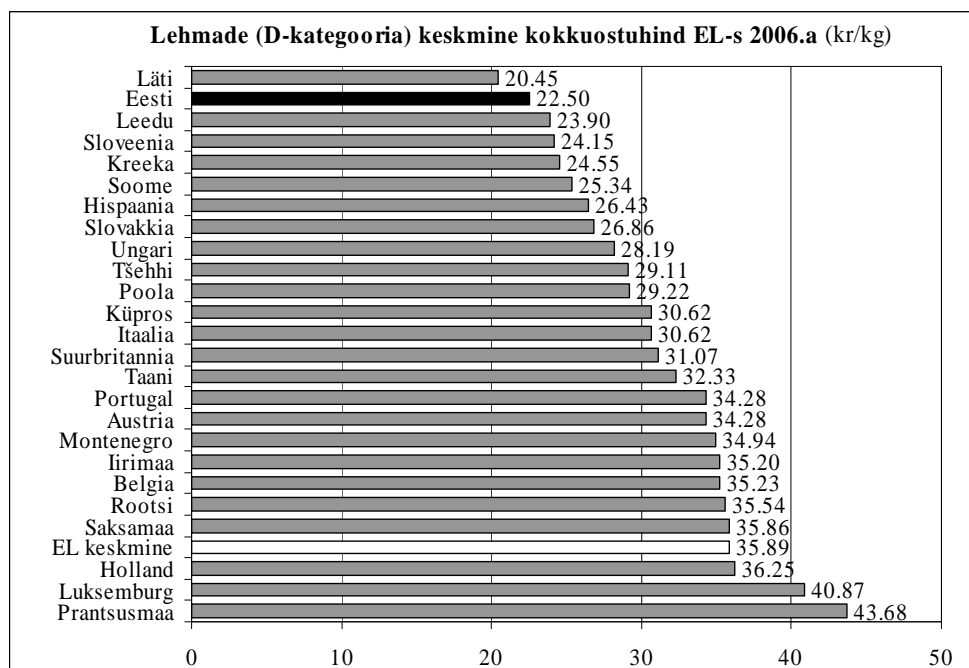
Liha aastakeskmised hinnad Eestis 2003 – 2006. aastal (kr/kg)

	2003	2004	2005	2006	2006 I pa	2006 II pa	2007 I kv
SEALIHA							
kokkuostuhind	20.34	20.72	21.47	21.98	21.42	22.55	22.11
jaehind turgudel	44.94	45.70	48.18	48.58	48.22	48.94	51.39
jaehind kauplustes	63.19	63.62	66.53	67.95	67.57	68.33	69.14
ekspordihind	22.39	26.89	31.49	32.78	32.72	32.84	...
impordihind	16.16	20.34	23.03	24.63	23.92	25.20	...
VEISELIHA							
kokkuostuhind	18.71	19.50	24.36	24.99	25.52	24.56	23.68
jaehind turgudel	45.57	45.35	51.11	56.36	55.10	57.62	60.10
jaehind kauplustes	59.55	59.85	65.60	68.99	69.38	68.61	71.98
ekspordihind	75.72	33.32	41.92	55.89	51.29	62.38	...
impordihind	28.86	31.55	34.51	31.05	33.25	28.98	...
LAMBALIHA							
kokkuostuhind	34.18	36.40	32.96	35.39	41.70	29.36	25.07
jaehind turgudel	63.94	66.27	72.10	81.21	81.46	80.97	82.61
jaehind kauplustes	91.31	94.93	101.49	107.36	108.86	105.87	104.22
ekspordihind	94.16	86.41	115.57	58.41	61.05	53.90	...
impordihind	87.45	95.95	91.27	83.78	80.24	86.94	...
LINNULIHA							
kokkuostuhind	27.80	18.96	19.30	21.76	22.65	21.19	25.91
jaehind turgudel	34.03	35.45	37.44	36.63	34.74	38.52	41.78
jaehind kauplustes	38.68	38.29	38.16	37.51	36.55	38.48	40.99
ekspordihind	21.28	19.55	19.05	19.21	16.55	28.02	...
impordihind	11.48	13.78	16.40	14.05	13.64	14.31	...

Allikas: EKI ja PM Kaubanduspoliitika büroo

Veiste kokkuostuhind, mis alates 2005. aasta novembrist tõusis, püsis tõusutrendil kuni 2006. aasta aprillini. Aprillist alates hakkas hind vähehaaval langema. Kui 2006. aasta jaanuaris oli **alla 2-aastaste pullide** (A-kategooria) keskmine kokkuostuhind **Euroopa Liidus** 49.39 kr/kg, siis märtsis tõusis nende hind 52.93 kr/kg-ni ning oktoobris, mil oli 2006. aasta madalaim hind, maksti noorte pullide eest 49.42 kr/kg. Aasta lõpus tõusis hind taas 50.30 kr/kg-le, kus püsis ka 2007. aasta I kvartalis. 2005. aastaga võrreldes oli aastakeskmise hind 2006. aastal 8,5% kõrgem. A-klassi veiseliha kallines kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides, vaid Ungaris hind langes 1,2%. Kõige enam tõusis hind Hispaanias ja Belgias, kus aastakeskmised hinnad kerkisid vastavalt 15,8% ja 13,1%. Kõige kallimalt osteti noori pulle eelmisel aastal Kreekas, Küprosel ja Itaalias, kus nende liha oli vastavalt 19,7% ja 14,1% kallim kui Euroopa Liidu keskmine. 2006. aastal imporditi veiseliha Eestisse kõige enam Taanist ja Poolast, kus aastakeskmise hind tõusis 2006. aastal 2005. aastaga võrreldes vastavalt 9,7% ja 7,7%. Vaatamata hinna tõusule jäi mõlemal maal A-klassi veiste aastakeskmise kokkuostuhind Euroopa Liidu keskmisest madalamaks (Taanis 7,7% ja Poolas 25,5%). Noorte pullide kokkuostuhind oli endiselt kõige madalam Lätis, kus hind tõusis aastaga vaid 1,3% ning Euroopa Liidu keskmisega võrreldes on jäänud pea kaks korda madalamaks.

Lehmade (D-kategooria) keskmine kokkuostuhind Euroopa Liidus tõusis kuust-kuusse 2006.aasta 8 kuu vältel. Kui jaanuari alguses oli keskmiseks hinnaks 32.86 kr/kg, siis augusti lõpuks oli hind tõusnud juba 37.00 kr/kg-ni. Seejärel hakkas ka selle kategooria hind langema ning aasta viimasel nädalal oli keskmiseks kokkuostuhinnaks juba 34.56 kr/kg. Tänu I poolaasta kõrgele hinnatasemele kujunes D-kategooria liha aastakeskmise hind siiski 2006. aastal 4,8% kõrgemaks kui 2005. aastal. Ka lehmade aastakeskmise kokkuostuhind tõusis kõigis liikmesriikides. Enam tõusis see Suurbritannias (+20,4%), kus kasvas eelmisel aastal väga kiiresti just kõrgelt hinnatud lihatõugu lehmade eksport, mille eest mandri Euroopas makstakse head hinda. D-kategooria veiste kokkuostuhind kasvas hoogsalt ka Belgias (+15,1%), Iirimaal (+12,8%) ja Rootsis (+12,0%).

Joonis 13

Veiseliha Eestisse vedavates riikides Taanis ja Poolas tõusis lehmade kokkuostuhind vastavalt 5,5% ja 1,9%, kuid jäi taas 9,9% Taanis ning 18,6% Poolas madalamaks Euroopa Liidu keskmisest hinnast. Kõige odavam D-kategooria veiseliha oli jällegi Lätis, kus hind oli 1,8 korda madalam Euroopa Liidu keskmisest.

Veiste kokkuostuhindade languse üheks põhjuseks aasta lõpus võib pidada sööda nappust, mis sundis loomi enam lihatööstustele müüma. Nii koguti põuase suve tõttu 2006. aastal 6% vähem heina kui 2005. aastal ning uude aastasse tuldi 8% väiksemate varudega kui 2005. aasta lõpus. Väiksemast saagist tingituna on kõrgel püsinud ka teravilja hinnad.

Eesti veiseliaturul valitses 2006. aasta I poolaastal tõusev hinnatrend, mis oli küll 2005. aastaga võrreldes mõnevõrra rahulikum. Kui jaanuari alguses oli veiste kaalutud keskmine kokkuostuhind 23.34 kr/kg (EKI andmetel), siis juuni lõpuks tõusis see 25.61 kr/kg-ni. Seega tõusis hind poole aastaga 9,7%. II poolaastal püsis hind suvekuudel veel saavutatud tasemel, kuid septembrist alates hakkas veiste kokkuostuhind langema. Detsembri lõpuks kukkus hind 22.42 kr/kg-le, langedes poole aastaga 12,5%. Aastakeskmiseks kokkuostuhinnaks kujunes 24.99 kr/kg, mis oli 2,6% kõrgem 2005. aasta aastakeskmisest hinnast. SEUROP liha klassifitseerimissüsteemi alusel tõusid 2006. aastal kõige enam härgade (C-klass) kokkuostuhind, mis liikus 27.53 kr/kg-lt jaanuaris 27.90 kr/kg-le detsembris, tõustes selle ajaga 1,4%. Samas oli nende osatähtsus kokkuostetud veiste seas vaid 2,6%. Lehmade (D-klass), kelle osakaal oli kokkuostetud veiste hulgas kõige suurem (52%), kokkuostuhind langes 2006. aasta detsembris jaanuariga võrreldes 11,0%.

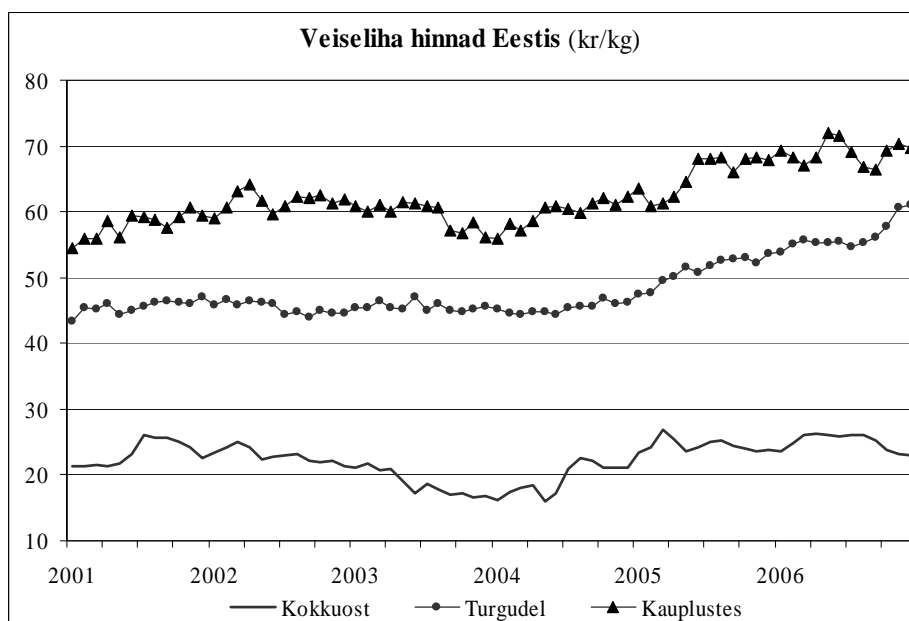
Tabel 16

Veiste kaalutud keskmised kokkuostuhinnad Eestis 2006.a.
(kr/kg käibemaksuta tapakaalus, jahutatud lihakehad)

	2005 keskm	2006 jaan	2006 juuli	2006 aug	2006 sept	2006 okt	2006 nov	2006 dets	2006 keskm	06/ 05 +/-, %
A-pullid <2 a	27.54	27.28	29.68	29.26	29.12	27.80	27.47	27.58	28.57	3,7
B-muud pullid	23.10	23.11	24.04	24.49	23.49	23.06	22.32	22.08	23.99	3,9
C-härjad	26.50	27.53	30.34	29.76	28.93	27.58	27.03	27.90	28.64	8,1
D-lehmad	21.76	21.29	23.33	22.96	21.62	20.05	19.33	18.95	22.03	1,2
E-mullikad	26.28	26.34	28.40	28.15	27.94	26.02	26.48	26.17	27.16	3,3
EUROP	24.36	23.60	26.00	26.06	25.22	23.88	23.16	23.04	24.99	2,6

Allikas: EKI

Veiste kokkuostuhinna tõus, kvaliteedi paranemine ning tasapisi punase liha populaarsuse kasv tarbijate seas on tõstnud ka veiseliha **jaehinda** nii kauplustes kui ka turgudel. Aastaga on veiseliha kauplustes kallinenud keskmiselt 5,2%. Märkimisväärselt on tõusnud just kvaliteetsema liha hind. Kui 2005. aastal maksis kondita veiseliha kauplustes keskmiselt 80.33 kr/kg, siis 2006. aastal tõusis hind juba 86.06 kr/kg-ni. Seevastu kondiga liha hind tõusis 50.87 kr/kg-lt 2005. aastal 51.92 kr/kg-ni 2006. aastal.

Allikas: EKI

Turgudel kallines veiseliha aastaga 10,3%. Enam tõusis taas kondita veiseliha hind, mis liikus 60.98 kr/kg-lt 2005. aastal 67.99 kr/kg-le 2006. aastal tõustes 11,5%. Kondiga veiseliha hinnatõus jäi tagasihoidlikumaks - 8,5%. Kui 2005. aastal maksis turgudel kondiga veiseliha keskmiselt 41.24 kr/kg, siis 2006. aastal küsiti juba kilogrammi eest 44.72 krooni. Vaatamata suuremale hinnatõusule turgudel, oli veiseliha 2006. aasta lõpus kauplustes 22,4% kallim kui turgudel.

2007. aasta esimestel kuudel kauplustes veiseliha hinna tõus jätkus, sellele aitas kaasa ka AS Rakvere Lihakombinaadi poolt koos lihaveiste kasvatajatega turule paisatud uus tootesari kodumaisest lihaveisest. Kondita veiseliha hind kauplustes tõusis sel ajal 6,3% ehk 5.57 kr/kg võrra. Kondiga liha hind tõusis oluliselt vähem, 2006. aasta detsembriga võrreldes maksis see 2007. aasta märtsis 3,0% ehk 1.53 kr/kg võrra enam.

2007. aasta I kvartalis püsis turgudel veiseliha keskmine hind 2006. aasta detsembri tasemel. Seejuures mõnevõrra kallines küll kondita veiseliha, kuid kondiga veiseliha hind langes.

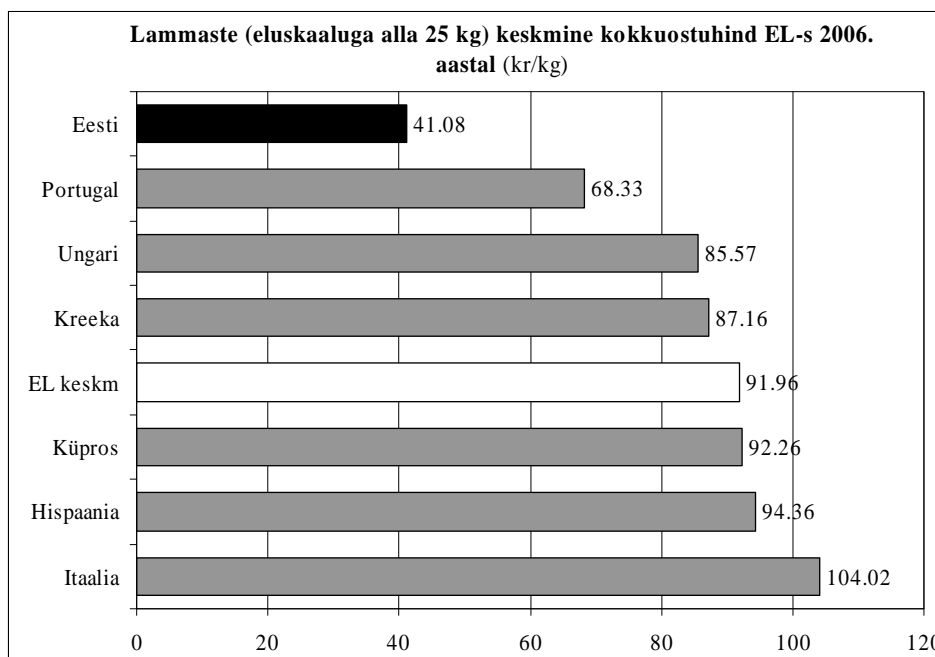
Lambaliha tarbimine on kogu Eesti lihatarbimises juba aastaid olnud kõige väiksema osakaaluga. Põhjuseks tootmise hooajalisus, kvaliteetse liha vähesus, suhteliselt kõrge jaehind ning vähesed tarbimisharjumused. Aastast aastasse on aga pakkumine tasapisi suurenenud. 2006. aastal jäi küll lammaste kokkuost 2005. aasta tasemele, kuid aastakeskmine kaalutud kokkuostuhind tõusis 7,4%. Hinda tõstis noorte lammaste (12-23 kg) 12,3%-line kallinemine, täiskasvanud lammaste hind langes 7,6%. Hinnatõusu võimaldasid käärid kohaliku kokkuostuhinna ja impordihinna vahel ning tarbijate huvi lambaliha vastu. 74% eelmisel aastal kokkuostetud lammastest olid noored loomad. Noorte loomade osakaal kokkuostus on aastaid püsinud 70-80% vahel. Lammaste kokkuost tapamajade poolt on endiselt lünklik ja kogused marginaalsed. Seetõttu on lihatööstustel raske sõlmida lepinguid lambaliha realiseerimiseks kuna lepingupartnerid eeldavad regulaarseid hankeid. Samas on lihatööstustele pakutavate lammaste hulk nii väike, et ei võimal-

da luua ka mingeid üleminekuvarusid sesoonsuse leevendamiseks. Seetõttu tapeti endiselt enamik loomi majapidamistes enda tarbeks või kasutati väikeste tapamajade teenust.

Tühimiku lambalihaturul on täitnud imporditud liha, mis 2006. aastal tuli valdavalt Soomest, Belgiast ja Taanist. Impordihind, mis 2006. aastal langes 2005. aastaga võrreldes 8%, ei tähenda veel odavamalt liha tarbijale – lambaliha keskmine jaehind tõusis aastaga nii kauplustes (+5,8%) kui ka turgudel (+12,6%). Seejuures kauplustes oli lambaliha kolmandiku jagu kallim turgudel pakutavast.

Ka Euroopa Liidus mõjutab noorte lammaste (eluskaaluga alla 25 kg) kokkuostuhinda sesoonsus. 2006. aasta I poolaastal, kui lammaste pakkumine oli suurem, nende kokkuostuhind Euroopa Liidus langes, jõudes poolaasta lõpus 81-85 kr/kg-ni. II poolaastal, mil noorte lammaste pakkumine langes, hakkas hind tõusma ulatudes septembris isegi 102-107 kr/kg-ni. Aasta lõpus hind taas langes, mille tõi kaasa söödavarude vähesus ning ebasoodsad tingimused talvistel karjamaadel. Alla 25 kg lammaste aastakeskmiseks kokkuostuhinnaks kujunes 2006. aastal 91.96 kr/kg (joonis 15). 2005. aastaga võrreldes alanes lammaste kokkuostuhind 2,0%. Lambaliha on ainus lihaliik, millega isevarustatuse tase Euroopa Liidus on alla 100%.

Joonis 15

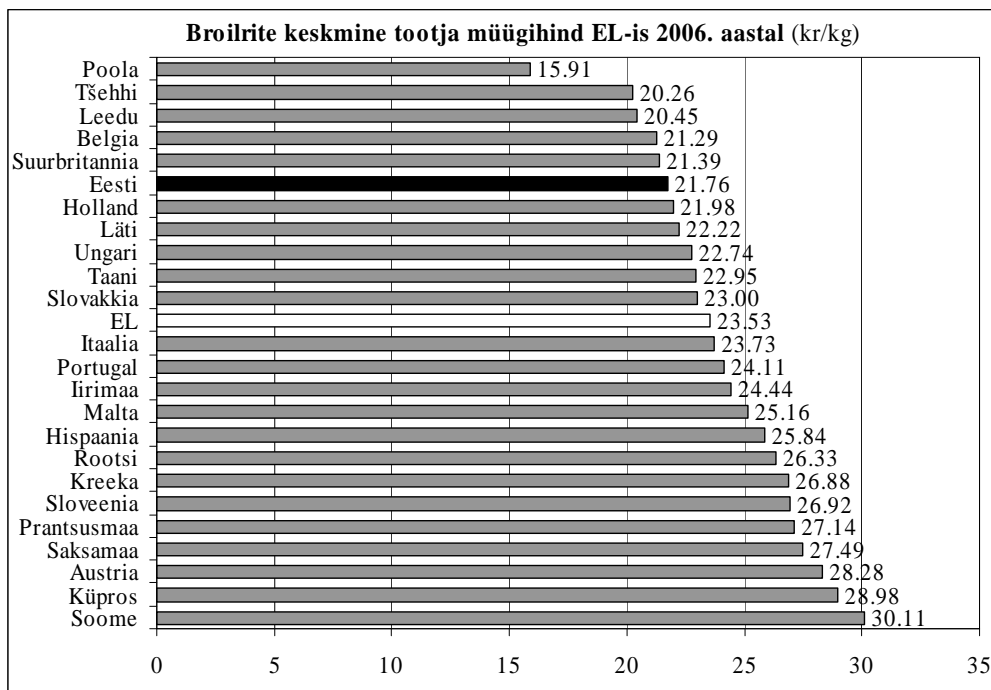
Allikas: EKI, Euroopa Komisjon

Linnuliha keskmine tootjahind, mis 2005. aasta juunis järsult tõusis salmonellapuhanguga kaasnenud kodumaise linnuliha nappuse tõttu, püsis kõrge ka 2006. aastal. Nii oli aastakeskmiseks tootjahinnaks mullu 21.76 kr/kg, mis oli 12,7% kõrgem 2005. aasta keskmisest hinnast. Tööstusest väljamüügikogused on aga aasta jooksul vähenenud 49%. Samas on kasvanud mitmesuguste broilerist valmistatud maitsestatud pooltoodete sortiment. Jõuliselt on turul konkurentsi pakkumas kohalikule toodangule ka Leedust imporditud broileriliha, mis tänu just madalamale hinnale on aasta aastalt kasvatanud impordimahte. Eestis kasvatatud broiler veetakse aga järjest suuremas mahus Soome, kus tootja on saanud kõrgemat hinda kui kodumaal.

2006. aasta jaanuaris maksis kodumaise broileri kilo kauplustes keskmiselt 39.47 krooni ning see oli 4,2% kallim kui aasta tagasi. Mais langes hind 34.30 kr/kg-le, mis oli ka möödunud aasta madalaim. Aasta edenedes hakkas ka jaehind taas tõusma ning detsembris maksis broiler juba 40.20 kr/kg. Aastakeskmiseks jaehinnaks kujunes siiski 37.51 kr/kg, mis oli 1,7% madalam 2005. aasta keskmisest jaehinnast. 2005. aastal püsis jaehind stabiilsem. 2006. aasta keskmise viis alla I poolaastal linnugripi hirmust suhteliselt madalal püsinud hind.

Sarnaselt broileri jaehinnale kauplustes käitus hind ka turgudel. Jaanuaris maksis broileri kilo turgudel keskmiselt 36.20 krooni, mis aprillis kukkus 32.78 kr/kg-le. Suvise grillihooaja algus ning linnugripi ohu taandumine tõstsid kuust kuusse broileri jaehinda. Aasta viimasel kuul kallines broiler turgudel juba 41.50 kr/kg-ni. Seega oli detsembris broiler turgudel 3,2% kallim kui kauplustes. Aastakeskmine jaehind turgudel (36.63 kr/kg) oli siiski tänu aasta alguse madalale tasemele 2,2% madalam 2005. aasta keskmisest jaehinnast.

Joonis 16

Allikas: EKI, Euroopa Komisjon

Eesti linnuliha keskmine tootjahind (21.76 kr/kg) oli Euroopa Liidu aastakeskmisest hinnast (23.53 kr/kg) 7,5% madalam. Linnuliha tootjahind oli mullu liikmesriigiti väga erinev, kõikides 14.43 kr/kg-lt Poolas 30.11 kr/kg-ni Soomes.

Väliskaubandus

2006. aastal eksporditi Eestist 8,4 miljardi krooni eest põllumajandussaadusi. Võrreldes 2005. aastaga kasvas eksport 21% ehk 1,4 miljardi krooni võrra. Liha ja lihatooteid eksporditi eelmisel aastal 530,8 miljoni krooni eest. Eksport kasvas aastaga 5% ehk 25,7 miljoni krooni võrra. Põllu-

majandussaadusi imporditi mullu 11,8 miljardi krooni eest. Import kasvas 2005. aastaga võrreldes 7% ehk 0,8 miljardi krooni võrra. Liha ja lihatooteid imporditi 2006. aastal 1,1 miljardi krooni eest, mis oli 3% ehk 27,2 miljoni krooni võrra suurem kui 2005. aastal. Väliskaubanduse puudujääk liha ja lihatoodete osas, mis 2005. aastal oli 551,2 miljonit krooni, kasvas impordikäibe kiiremast kasvust tingituna (ekspordikäibega võrreldes) ning oli 2006. aastal 552,7 miljonit krooni. Kui liha ja lihatoodete ekspordikäibele juurde arvestada Eestist välja müüdud elussigade ja –veiste ekspordikäive, siis vähenes väliskaubanduse defitsiit eelmisel aastal 387,7 miljonile kroonile. Liha ja lihatoodete eksport moodustas 2006. aastal 6,3% (2005.a 7,3%) põllumajandussaaduste kogueksportist ja import 9,2% (2005.a 9,6%) koguimportist.

Tabel 17

Liha ja lihatoodete import 2005 – 2006. aastal

	2005			2006			Koguse muutus +/-, %
	Kogus tonni	Summa mln. kr	Hind kr/kg	Kogus tonni	Summa mln. kr	Hind kr/kg	
Liha ja söödavad subproduktid	43688	936,2	x	42410	896,4	x	-2,9
Veiseliha	3535	122,0	34.51	3592	111,5	31.05	1,6
Sealiha	16528	380,6	23.03	19802	487,8	24.63	19,8
Linnuliha ja subproduktid	15125	271,3	17.94	14732	225,4	15.30	-2,6
Lambaliha	93	8,5	91.27	114	9,5	83.78	22,6
Subproduktid	3011	39,9	13.27	2072	29,2	14.08	-31,2
Muu liha, pekk	2482	27,6	11.13	1757	22,8	12.96	-29,1
Soolatud, suitsutatud liha ja subproduktid või pulber	2914	86,3	29.60	341	10,2	29.99	-88,3
Hinnanguline					67,5		
Valmistooted lihast	3020	88,3	x	3057	105,2	x	1,2
Vorstitooted	645	24,1	37.41	528	27,3	51.62	-18,1
Konservid ja muud tooted	2375	64,2	27.03	2529	77,9	30.80	6,4
Hinnanguline					14,4		
Hinnanguline		31,8					
Kokku	x	1056,3	x	x	1083,5	x	x

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Liha ja lihatoodete 1,1 miljardi kroonine impordikäive 2006. aastal oli 2005. aastaga võrreldes 3% suurem (tabel 17). Import Euroopa Liidust kasvas 10%, kusjuures sissevedu kasvas nii vanadest (+6%) kui ka uutest liikmesriikidest (+22%). Euroopa Liidu osakaal mainitud tootegruppide rahalises impordis oli 99% suurenedes aastaga 7%-punkti võrra. EL-i vanade ja uute liikmesriikide osakaal impordis oluliselt ei muutunud – vanade riikide osakaal oli 2006. aastal 70%, aasta tagasi 68%. Suurimateks partneriteks olid Taani (28%), Soome (23%) ning Saksamaa (5%). Uutest liikmesriikidest toodi enam liha ja lihatooteid sisse Leedust (12%), Poolast (8%)

ning Lätist (7%). EL-i osakaalu kasvu põhjustas liha ja lihatoodete impordi vähenemine kolmandatest riikidest, kust EL-iga liitumise järgselt rakendunud uus väliskaubandusrežiim on peatanud pea kogu liha ja lihatoodete impordi. Impordikäive neist riikidest oli mullu üle 7 korra väiksem aastatagusega võrreldes. Rahalises vääringus vähenes 2006. aastal värsked ja külmutatud liha ning subproduktide ja kasvas valmistoodete sissevedu. Kogu liha ja lihatoodete impordist moodustas värsked ja külmutatud liha 89% ning lihast valmistooded 11%. Sarnane suhe on püsinud juba mitu aastat. Koguseliselt suurenes olulisel määral sea- ja lambaliha ning konservide ja väiksemal määral veiseliha import. Neljandat aastat järjest vähenesid linnuliha ja teist aastat subproduktide impordikogused. Ka vorstitoodete import oli sel aastal 18% ehk 117 tonni võrra ning soolatud ja suitsutatud liha import üle 8 korra väiksem kui tunamullu. Värsked ja külmutatud liha impordi üldkogus 2006. aastal vähenes 2005. aastaga võrreldes 3% ehk 1278 tonni võrra. Sellest kogusest suur osa langes soolatud või suitsutatud liha ja subproduktide (-2573 tonni), subproduktide (-939 tonni) ning peki (-725 tonni) impordi vähenemise arvele. Kui tunamullu vähendas linnuliha importi just kalkuniliha sisseveo vähenemine, siis mullu vähenes kanade nii jahutatud kui ka külmutatud rümpade import. Kalkuni- ja pardiliha sissevedu 2006. aastal aga suurenes.

Tabel 18

Liha impordi struktuur 2006. aastal
(% vastava saaduse üldisest impordikogusest)

Veiseliha	Sealiha	Linnuliha	Subproduktid
2001.a. – 2543 tonni	2001.a. – 11776 tonni	2001.a. – 22471 tonni	2001.a. – 3135 tonni
2002.a. – 1209 tonni	2002.a. – 11870 tonni	2002.a. – 22546 tonni	2002.a. – 3429 tonni
2003.a. – 1029 tonni	2003.a. – 14409 tonni	2003.a. – 20859 tonni	2003.a. – 3063 tonni
2004.a. – 1625 tonni	2004.a. – 14887 tonni	2004.a. – 15922 tonni	2004.a. – 3124 tonni
2005.a. – 3535 tonni	2005.a. – 16528 tonni	2005.a. – 15125 tonni	2005.a. – 3011 tonni
2006.a. – 3592 tonni	2006.a. – 19802 tonni	2006.a. – 14732 tonni	2006.a. – 2072 tonni
Taani 27	Soome 39	Soome 25	Soome 23
Poola 22	Taani 33	Taani 22	Taani 20
Holland 16	Poola 9	Leedu 16	Rootsi 18
Leedu 11	Saksamaa 7	Rootsi 6	Poola 11
Läti 9	Belgia 3	Läti 5	Saksamaa 9
Brasiilia 5	Rootsi 3	Saksamaa 5	Austria 5
Teised 10	Teised 6	Holland 5	Ungari 4
		Belgia 4	Teised 10
		Poola 3	
		Teised 9	

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Suurem osa jahutatud või külmutatud sea-, veise- ja linnulihast imporditi Euroopa Liidu liikmesriikidest. 1990-ndate aastate keskel toodi pea 95% kogu linnuliha impordist USA-st. USA osakaal hakkas vähenema pärast tollimaksu kehtestamist 1997. aastal. Kui 2004. aastal oli USA

osakaal linnuliha impordis veel 14%, siis alates 2005. aastast on linnuliha imporditud vaid Euroopa Liidu liikmesriikidest (tabel 18).

Sarnaselt linnulihale tuli ka kogu sealihha import Euroopa Liidu liikmesmaadest. Suurimad impordimaad olid Soome osakaaluga 39%, Taani 33%-ga ja Poola 9%-ga. Veiselihha imporditi 95% ulatuses Euroopa Liidu liikmesriikidest, valdavalt Taanist (27%), Poolast (22%), Hollandist (16%) (tabel 18).

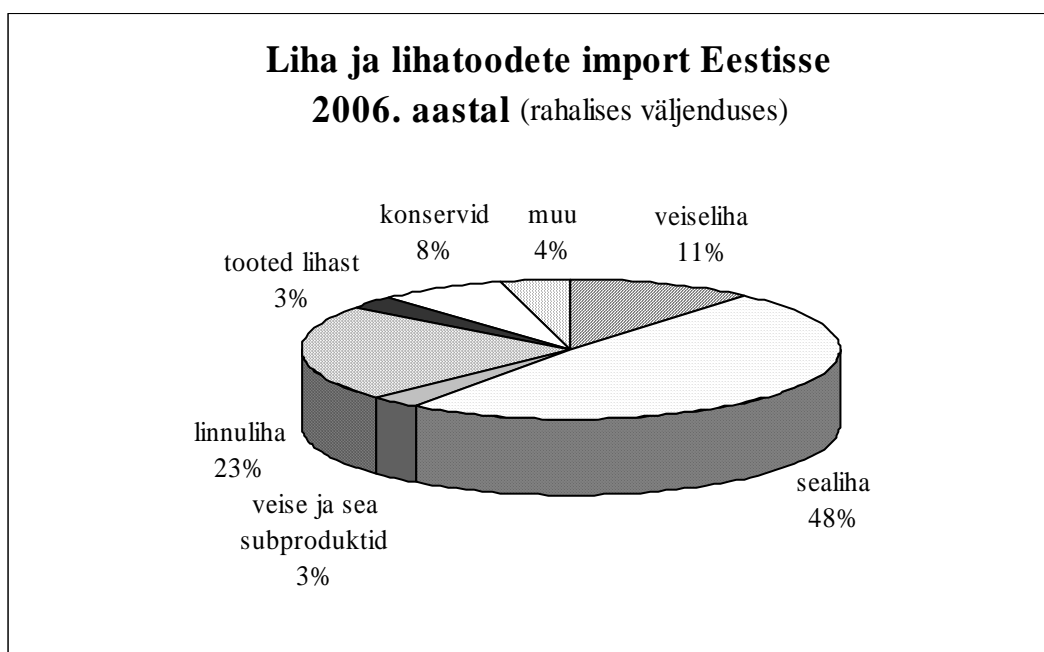
Tabel 19

Sealiha ekspordi ja impordi struktuur ja -hinnad

	Eksport				Import			
	Kogus, t		Hind, kr/kg		Kogus, t		Hind, kr/kg	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Jahtunud	5006,1	4790,9	31.41	32.24	5943,2	7660,0	23.83	24.65
Külmutatud	2196,4	2365,6	31.69	33.89	10585,1	12141,9	22.58	24.62

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Joonis 17

Lihast valmistooteid imporditi Eestisse vaid Euroopa Liidu liikmesriikidest, kusjuures valdavalt veeti neid sisse just uutest liikmesriikidest (76%). Leedu, kes 2005. aastal väga jõuliselt Eesti lihast valmistoodete turule tungis, tõmbus 2006. aastal mõnevõrra tagasi vähendades vorstitoodete impordi enam kui 11 korda, kuid kasvatas samas konservide sissevedu 21%. Lähinaaber Läti üritas omakorda eelmisel aastal meie vorstitoodete turul positsioone hõivata kasvates impordi tunamullusega võrreldes ligi 3 korda. Konserviturul säilitas ta 2006. aastal tunamullu kätte võidetud koha, mil import kasvas 2004. aastaga võrreldes ligi 4 korda (tabel 20).

Kõige olulisem imporditüüp tootegruppide seas oli eelmisel aastal sealiha, mille osakaal kogu liha ja lihatoodete impordis (rahalisel väljenduses) ulatus 45%-ni. 21% kõigist lihatoodete sisseveost haaras enda alla linnuliha ning 10% veiseliha sissevedu (joonis 17).

Tabel 20

Lihatoodete ekspordi – impordi struktuur 2006. aastal
(% vastava toote ekspordi või impordi üldisest kogusest)

Ekspord		Import	
Vorstitooted	Konservid	Vorstitooted	Konservid
2001.a. – 2760 tonni	2001.a. – 1054 tonni	2001.a. – 1174 tonni	2001.a. – 1286 tonni
2002.a. – 6201 tonni	2002.a. – 1809 tonni	2002.a. – 905 tonni	2002.a. – 1199 tonni
2003.a. – 5220 tonni	2003.a. – 2143 tonni	2003.a. – 661 tonni	2003.a. – 1150 tonni
2004.a. – 4015 tonni	2004.a. – 2094 tonni	2004.a. – 516 tonni	2004.a. – 1389 tonni
2005.a. – 3789 tonni	2005.a. – 2570 tonni	2005.a. – 645 tonni	2005.a. – 2375 tonni
2006.a. – 4965 tonni	2006.a. – 2226 tonni	2006.a. – 528 tonni	2006.a. – 2529 tonni
Läti 42	Läti 76	Läti 43	Leedu 53
Leedu 33	Leedu 15	Rootsi 36	Läti 24
Venemaa 17	Saksamaa 7	Poola 9	Ungari 6
Ukraina 7	Venemaa 1	Soome 5	Saksamaa 5
Teised 1	Teised 1	Leedu 4	Holland 3
		Teised 3	Poola 3
			Rootsi 2
			Teised 4

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Keskmine **impordihinnad** on aastaga enam kui pooltes tootegruppides tõusnud. Aastaga tõusis kõige rohkem vorsti keskmine impordihind (+38%). Sealihaga keskmine impordihind tõusis aastaga 7% ning see oli 11% kõrgem kui kokkuostetud sigade kaalutud keskmine SEUROP hind Eestis. Odavaim sealihaga tuli mullu Itaaliast, kust imporditud külmutatud sea tagaosade ja muude tükkide keskmiseks hinnaks kujunes 9.42 kr/kg. Suurim kogus sealihaga imporditi mullu Soomest (7785,1 tonni), kust toodud liha keskmine impordihind oli 20.48 kr/kg. Aastaga on Soomest imporditud sealihaga hind langenud 5%. Taanist toodi eelmisel aastal 6558,9 tonni sealihaga keskmise hinnaga 28.92 kr/kg, mis oli 17% kõrgem 2005. aasta hinnast. Kui Taanist imporditud sealihaga keskmine hind oli 30% kõrgem Eesti kohalikust SEUROP klassi sigade kaalutud keskmisest kokkuostuhinnast (22.19 kr/kg), siis Soomest sisse toodud liha keskmine hind oli 8% madalam. Veiseliha keskmine impordihind langes aastaga 10%, olles 24% kõrgem veiste kaalutud keskmisest kokkuostuhinnast (EUROP) Eestis. Odavaim veiseliha tuli mullu Portugalist (16.28 kr/kg). Taanist, kust toodi ka mullu kõige rohkem veiseliha Eestisse, sisseveetud veiseliha keskmine hind (31.49 kr/kg) oli keskmise impordihinna tasemel, kuid 26% kõrgem eestimaisest EUROP-klassi veiste keskmisest kaalutud kokkuostuhinnast.

Linnuliha keskmine sisseveo hind langes aastaga 15%. Põhjuseks oli ilmselt Euroopas mullu levinud linnugriip, mis muutis tarbijaskonna umbusklikuks linnuliha suhtes.

Tabel 21

Veiseliha ekspordi ja impordi struktuur ja -hinnad

	Ekspord				Import			
	Kogus, t		Hind, kr/kg		Kogus, t		Hind, kr/kg	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Jahutatud	295,4	132,5	44.04	46.70	1126,1	814,0	32.61	30.71
Külmutatud	300,4	247,4	39.84	60.82	2409,2	2777,6	35.39	31.15

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Värsket ja külmutatud liha ning valmistooteid **eksporditi** 2006. aastal kokku 530,8 miljoni krooni väärtuses. 2005. aastaga võrreldes suurenes ekspord 5% (tabel 22). Koos elussigade ja – veiste ekspordiga ulatus liha ja lihatoodete ekspordikäive 695,8 miljoni kroonini. Valmistoodete ekspordimaht (rahas) kasvas 24% ning liha ja söödavate subproduktide ekspordimaht 3%. Siiski tuleb mainida, et ekspordi kasv on saavutatud suures osas hindade tõusu arvel, ekspordikogused on valdavalt vähenenud. Erandiks on siin vaid linnuliha ja vorstitoodete väljavedu, mille kogused 2005. aastaga võrreldes suurenesid.

Lisaks lihale ja lihast toodetele eksporditi Eestist 2006. aastal 62,4 tuhat nuumsiga tapaks põhiliselt Venemaale, aga ka Läti eluskaaluga 6656 tonni 120,2 miljoni krooni väärtuses. Elussigade ekspord kasvas 2006. aastal 2005. aastaga võrreldes hüppeliselt – nuumikute väljavedu suurenes aastaga pea kolm korda. Aasta jooksul suurenes 8% väljaveetava sea keskmine eluskaal ning 8% tõusis ka sigade eluskaalu kilogrammi hind.

2006. aastal eksporditi Eestist 15760 veist eluskaalus 1511,2 tonni 44,8 miljoni krooni väärtuses. Veised veeti valdavalt Poola ja Hollandisse. 2005. aastaga võrreldes on elusveiste ekspord kasvanud enam kui poole võrra, väljaveetud veiste eluskaalu hind tõusis aastaga 38%.

Kuigi EL-i liikmesriigina on kadunud tõkendid liha ja lihatoodete väljaveoks teistesse liikmesriikidesse, on Eesti põhiliseks ekspordipartneriks jäänud endiselt Läti ja Leedu. Kogu Eestist eksporditud lihast ja lihatoodetest (rahas) läks eelmisel aastal Läti 37% ja Leetu 29%. Ekspord naabrite juurde vähenes aastaga kokku 7%-punkti võrra. 2006. aastal vähenes ka liha ja lihatoodete ekspordimaht EL-i tervikuna. Nii oli EL-i liikmesriikide osakaal liha ja lihatoodete ekspordis 2005. aasta 96% asemel 2006. aastal 93%. Tuleb aga märkida, et ekspord vähenes uutesse liikmesriikidesse, vanadesse liikmesriikidesse aga kasvas enam kui veerandi võrra. Vanade liikmesriikide seas on Eesti toodangu suurim tarbija Soome, kuhu ekspord kasvas aastaga 5%-punkti jagu. Samas on tööstused leidnud oma toodangule täiendavalt turgu kolmandates riikides, kuhu ekspord on aastaga pea kahekordistunud. Suurim partner oli siingi idanaaber Venemaa.

Elusloomade ekspordi järsu kasvuga pikenes ka riikide loetelu, kuhu loomi eksporditi. Kui elusigu veeti valdavalt Läti ja Venemaale, siis elusveised läksid Läti ja Poola kõrval ka Hollandisse. Põhjuseks kõrgemad kokkuostuhinnad ning soodsamad loomade realiseerimistingimused.

Valmistoodangust (koguselises arvestuses) viidi Lähti 42% vorstitoodete ja 76% konserve eksportist (tabel 20). Lisaks valmistoodangule jõudis Lähti ka 30% linnuliha, 37% sealaha ja 26% veiseliha kogueksportist (tabel 23). Leetu, kui teise olulisse liha ja lihast toodete ekspordi sihtriiki, veeti 2006. aastal 12% veiseliha, 42% sealaha, 14% linnulihast, 33% vorstitoodete ning 15% konserve ekspordikogustest.

Tabel 22

Liha ja lihatoodete eksport 2005 – 2006. aastal

	2005			2006			Koguse muutus +/-, %
	Kogus t	Summa mln kr	Hind kr/kg	Kogus t	Summa mln kr	Hind kr/kg	
Liha ja söödavad subproduktid	12691	339,9	x	12108	340,8	x	-4,6
Veiseliha	596	25,0	41.92	380	21,2	55.89	-36,2
Sealiha	7203	226,8	31.49	7157	234,6	32.78	-0,6
Linnuliha ja subprod.	3036	58,2	19.16	3270	63,3	19.37	7,7
Lambaliha	92	10,7	115.57	6	0,3	58.41	-93,5
Subproduktid	1140	12,1	10.61	963	9,3	9.66	-15,5
Muu liha, pekk	613	6,8	11.09	320	11,7	36.48	-47,8
Soolatud, suitsut. liha ja subprod-d või pulber	11	0,3	27.74	12	0,4	33.91	9,1
Hinnanguline					11,4		
Valmistooted lihast	6359	140,5	x	7191	173,9	x	13,1
Vorstitooted	3789	84,4	22.28	4965	116,0	23.37	31,0
Konservid	2570	56,1	21.82	2226	57,9	25.99	-13,4
Hinnanguline					4,7		
Hinnanguline		24,7					
Kokku liha ja valmistooted		505,1			530,8		
Elusveised	1304	28,0	21.43	1511	44,8	29.61	15,9
Elussead	2141	36,1	16.87	6656	120,2	18.24	310,9
KOKKU	x	569,2	x	x	695,8	x	x

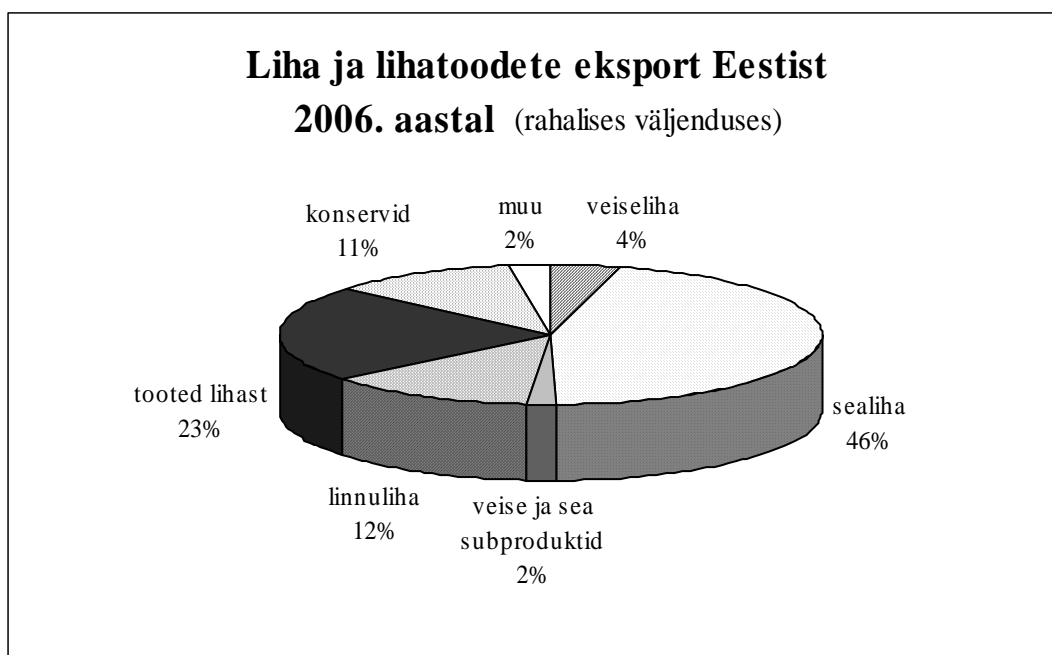
Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Veiseliha ekspordikogused, mis on senini olnud suhteliselt väikesed, vähenesid eelmisel aastal 2005. aastaga võrreldes 36%. Möödunud aasta jooksul tõusis märgatavalt veiseliha ekspordihind (2005.a 41.92 kr/kg, 2006.a 55.89 kr/kg). Ligi pool kogu veiseliha väljaveost läks mullu Soome, millest ligi 70% oli jahutatud liha keskmise hinnaga 47.52 kr/kg.

6570 tonni elussigade kõrval veeti mullu Venemaale ka 152 tonni sealaha ning 873 tonni vorstitooteid ja 23 tonni konserve. Liha ja lihast toodete eksport Venemaale suurenes 2006. aastal 2005. aastaga võrreldes 20,9 miljoni krooni võrra. Kui liha ja lihast toodete eksport Vene-

maale kasvab visalt, siis Eesti seakasvatajad on Venemaa näol leidnud oma loomadele tänuväärse turu – aastaga on elussigade väljavedu kasvanud 36 korda.

Joonis 18

Tabel 23

Liha ekspordi struktuur 2006. aastal
(% vastava saaduse üldisest ekspordikogusest)

Veiseliha		Sealiha		Linnuliha		Subproduktid	
2001.a. – 335 tonni		2001.a. – 5662 tonni		2001.a. – 3403 tonni		2001.a. – 297 tonni	
2002.a. – 115 tonni		2002.a. – 6845 tonni		2002.a. – 3465 tonni		2002.a. – 128 tonni	
2003.a. – 31 tonni		2003.a. – 9828 tonni		2003.a. – 5070 tonni		2003.a. – 95 tonni	
2004.a. – 225 tonni		2004.a. – 7503 tonni		2004.a. – 4373 tonni		2004.a. – 481 tonni	
2005.a. – 596 tonni		2005.a. – 7203 tonni		2005.a. – 3036 tonni		2005.a. – 1140 tonni	
2006.a. – 380 tonni		2006.a. – 7157 tonni		2006.a. – 3270 tonni		2006.a. – 963 tonni	
Soome	46	Leedu	42	Soome	52	Leedu	23
Läti	26	Läti	37	Läti	30	Poola	21
Leedu	12	Soome	8	Leedu	14	Läti	16
Holland	11	Kreeka	8	Hongkong	3	Soome	8
Taani	4	Venemaa	2	Teised	1	Venemaa	8
Teised	1	Rootsi	1			Taani	6
		Teised	2			Ghana	5
						Kongo	5
						Teised	8

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Liha ja lihast toodete ekspordis on aastaid olnud suurima osatähtsusega sealihha, mille osakaal (rahalisel mahus) ulatus mullu 44%-ni (2005.a 45%). Osakaal säilis küll ekspordihinna tõusu arvel, mis aastaga tõusis 4% (tabel 22), eksporditud kogused aga mullu vähenesid. Läti ja Leetu,

mis on aastaid olnud Eesti sealihale atraktiivne turg, eksporditi mullu 7% ehk 416 tonni vähem sealiha kui 2005. aastal, ekspordihind tõusis samal ajal 2%. Eesti kaalutud keskmisest sealihaga (SEUROP) kokkuostuhinnast oli keskmine ekspordihind Läti ja Leetu vastavalt 35% ja 37% kõrgem.

Nii linnuliha tootmist kui selle läbi ka ekspordi on viimastel aastatel kimbutanud tõsised probleemid. Pea terve 2005. aasta likvideeris Eesti suurim linnuliha tootja Tallegg salmonelloosi tagajärgi, mille läbi kaotas ka soodsa positsiooni Läti ja Leedu turul. 2006. aasta tõi kaasa linnugripi ohu, mis meie jaoks õnneks vaid ohuks jäigi ning linnuliha tootjatel avanes võimalus asuda tootmismahatusid taastama. Eelpool toodut arvesse võttes on positiivne, et linnuliha osatähtsus liha ja lihatoodete ekspordis säilitas 2006. aastal 2005. aasta 12% taseme. Ekspordihind aastaga oluliselt ei muutunud, eksporditud linnuliha kogus aga suurenes 234,5 tonni võrra ehk 8%. Kahe viimase aasta jooksul on jõudsalt kasvanud linnuliha eksport Soome. Ajast, mil soomlaste HK Ruokatalo on aktiivselt sekkunud linnukasvatuse Eestis, on Soome tõusnud ühtlasi ka linnuliha väliskaubanduses Eestile peamiseks partneriks.

Liha ja lihast toodete väliskaubandusbilanss EL-i liikmesriikidega oli 2006. aastal negatiivne (-578,6 miljonit krooni). Puudujääk süvenes aastaga 90,8 miljoni krooni võrra. See-eest kolmandate riikidega jõudis kaubavahetus mullu plussi. Kui 2005. aastal ületas kaubavahetuses kolmandate riikidega impordikäive ekspordikäivet 63,4 miljoni krooniga, siis 2006. aastal oli eksport 26 miljoni krooni võrra suurem impordist.

Tarbimine

Viimasel viiel aastal on Eesti liha ja lihatoodete **siseturu maht** ulatunud enam kui 90 tuhande tonnini. 2006. aastal oli liha siseturu kogumaht ESA esialgsetel andmetel 93,5 tuhat tonni ehk 1,1% vähem kui aasta tagasi (94,5 tuhat t). EKI hinnangul siseturu maht pigem kasvas. Kogu siseturu mahust oli 2006. aastal kodumaise toodangu osakaal 77% (2005.a 74%). Vaatamata siseturu mahu vähenemisele kasvas import. Lihatööstusettevõtted vedasid sisse odavamad toorainet valmistoodangu valmistamiseks, et korvata elusloomade ja liha ekspordi suurenemise läbi tekkinud liha defitsiiti, hoida madalamal omahinda ning olla konkurentsivõimeline turul. Euroopa Liidu ühtne majandusruum ning tulusa Venemaa turu lähedus kasvatas ka liha ja lihatoodete ning elusloomade ekspordi. Ekspordi kasvu ajendas tootjatele pakutav kõrgem hind.

ESA esialgsete liha ressursside ja kasutamise arvestuse järgi **tarbiti** 2006. aastal Eestis keskmiselt 69,5 kilogrammi liha ja lihatooteid ühe elaniku kohta aastas (ümberarvestatuna lihaks). Aastaga on tarbimine vähenenud 0,6 kg võrra elaniku kohta (2005.a 70,1 kg; tabel 24). Lihatööstusettevõtete andmetel lihatoodete müük 2006. aastal suurenes ning kuna enam osteti just kallimaid ja rohkem liha sisaldavaid tooteid, siis pigem tuleb statistikaameti tarbimisandmeid pidada alahinnatuks. Jätkub liha omatarbimise vähenemine ehk sellise liha osakaal ja maht turul, mis lihatööstusettevõtetesse ei jõua. Kuid EKI hinnangul ei ole need muutused sellises mahus, et vähendaksid liha kogutarbimist, vaid pigem vähendab see liha tarbimise kasvutempot. Liha tarbi-

mise kasvutrendi näitavad ka lihatööstuse toodangu püsihindades müügitomahu indeksid (vt lk 18) ja elanike sissetulekute kasv, mis 2006. aastal oli ligi 25%.

Tabel 24

Liha ja lihatoodete keskmised ostukogused koduseks tarbimiseks
ning tarbimine ühe elaniku kohta (kg)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ostukogused								
Sealiha	9,60	8,90	7,97	8,38	9,80	10,22	9,45	8,64
Veiseliha	1,98	2,04	1,34	1,25	1,24	1,37	0,73	0,90
Lambaliha	0,11	0,07	0,07	0,10	0,04	0,07	0,10	0,09
Linnuliha	6,48	7,45	7,12	6,55	6,61	6,24	5,52	6,03
I kat. subproduktid	1,00	1,36	1,16	1,18	1,31	1,12	0,95	0,95
Hakkliha	3,82	4,78	4,42	4,87	4,94	4,98	5,11	4,71
Supi- ja südikogud	2,63	3,48	3,32	3,34	2,66	2,48	2,96	2,90
Maitsestatud pooltooted lihast	0,30	0,91	1,58	1,50	1,62	1,97	3,96	3,91
Suitsukana ja -koivad	0,37	0,42	0,32	0,28	0,26	0,25	0,29	0,36
Grillkana ja -koivad	0,19	0,40	0,47	0,55	0,61	0,76	0,76	0,87
Kotletid ja frikadellid	1,58	1,07	0,68	0,70	0,56	0,80	0,64	0,54
Pelmeenid	0,67	1,02	0,92	1,13	1,22	1,38	1,79	1,86
Sült, rulaad, pasteedid	1,26	1,44	1,31	1,45	1,60	1,80	1,61	1,56
Lihakonservid	0,42	0,74	0,58	0,53	0,47	0,59	0,51	0,42
Keeduvorst	5,80	6,72	6,37	6,13	5,87	5,83	5,95	5,61
Viinerid	3,91	4,26	4,07	4,04	3,83	4,01	4,02	3,86
Sardellid	1,52	1,74	1,67	1,56	1,82	2,09	1,69	1,71
Täis- ja poolsuitsuvorst	2,99	3,61	3,78	3,55	3,54	3,46	3,03	3,24
Keedusink	0,70	0,94	0,72	0,62	0,60	0,88	1,36	0,70
Maksavorst	0,16	0,19	0,18	0,19	0,18	0,25	0,46	0,51
Suitsulihatooted	1,97	1,97	1,68	1,92	2,16	2,09	2,02	3,12
Muud vorstitooted	0,06	0,14	0,41	0,54	0,82	1,02	1,57	1,25
Tarbimine								
Lihatoodete tarbimine 1 elaniku kohta *(ümber arvestatud lihale)	68,0	67,0	67,4	65,8	67,3	69,5	70,1	69,5
sh sealiha	28,3	28,5	28,9	27,2	29,8	32,8	34,6	33,6
veiseliha	15,7	15,4	11,7	12,3	9,8	12,1	12,1	14,0
linnuliha	17,3	17,8	21,5	21,0	21,3	19,2	18,7	17,7
muu liha	1,7	0,9	0,3	0,8	0,5	0,3	0,3	0,5
rupskid	5,0	4,4	5,0	4,5	5,9	5,1	4,4	3,6

* aastani 2001 tarbimine ESA leibkonnauuringute alusel, alates 2002. aastast tarbimine ESA liha ressursside ja nende kasutamise alusel

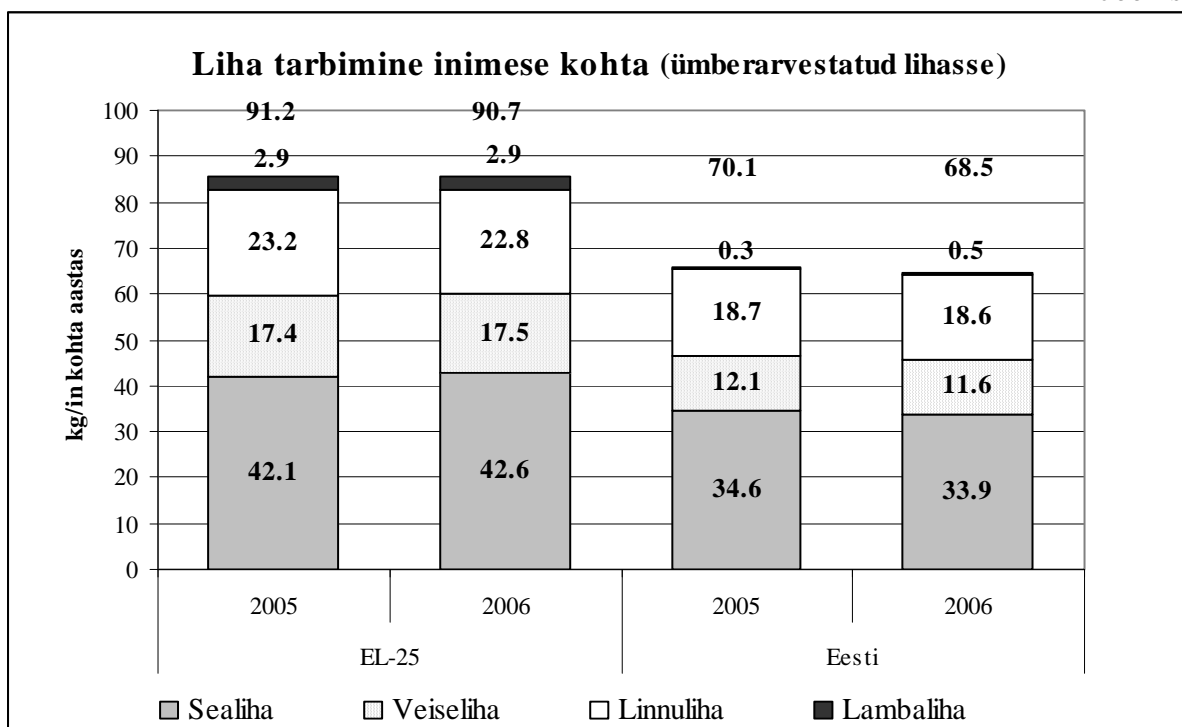
Allikas: ESA, Põllumajandusministeerium

Liha ja lihatoodete kallinemine, elanikkonna ostujõu kasv ning kiirenenud elutempo on kaasa toonud **kulutuste** kasvu liha ja lihatoodete ostul. Keskmised kulutused liha ja lihatoodete ostudele kodus tarbimiseks ulatusid 2006. aastal 2526 kroonini ühe elaniku kohta aastas, kulutused kasvasid aastaga 156 krooni elaniku kohta ehk 6,6%. Kasvu põhjustas liha ja lihatoodete hindade tõus ning tarbimise kasv just kallimate pool- ja valmistoodete osas. Üldised kulutused toidule kasvasid aastaga 9,2%. Aastatega on välja kujunenud, et lihale ja lihatoodetele kulutab tarbija veerandi üldistest toiduostukuludest. Ka 2006. aastal oli see 25%, mis oli 1%-punkti jagu vähem kui 2005. aastal. Tarbijate kulutused jahutatud või külmutatud liha ostule olid eelmisel aastal 41 krooni võrra suuremad kui 2005. aastal, valmistoodete ja kallimate lihasaaduste ostukulud suurenesid 114 krooni elaniku kohta aastas. 2006. aastal peatus suundumus, mille järgi värske liha osakaal liha ja lihatoodete ostukuludes vähenes ning valmistoodete osa suurenes. Nii 2006. aastal kui ka 2005. aastal oli värske liha osakaal liha ja lihatoodete ostudest 27% (2004.a 29%, 2001.a 31%, 2000.a 41%).

Kuigi liha tarbimine Eestis on viimastel aastatel (v.a 2006.a esialgsetel andmetel) suurenenud, süüakse meil Euroopa Liidu keskmisega võrreldes oluliselt vähem liha ja lihatooteid. 2006. aastal tarbiti Euroopa Liidus keskmiselt 90,7 kg liha ja lihatooteid elaniku kohta aastas. Liha ja lihatoodete tarbimise vähenemine 2006. aastal oli iseloomulik Eesti kõrval ka kogu Euroopa Liidu liha ja lihatoodete tarbimise arengule. Esialgsete andmete järgi langes liha ja lihatoodete tarbimine pea kõigis liikmesriikides, seda valdavalt linnuliha tarbimise vähenemise tõttu.

Enim tarbiti eelmisel aastal Euroopa Liidu elanike seas sealiha, mida söödi keskmiselt 42,5 kg elaniku kohta aastas. Tarbimine kasvas 2005. aastaga võrreldes 0,4 kg võrra. Vanades liikmesriikides söödi 2006. aastal 41,9 kg sealiha inimese kohta aastas, mida oli pea sama palju kui 2005. aastal. Eestis vähenes sealiha tarbimine 2006. aastal 2005. aastaga võrreldes 0,7 kg võrra inimese kohta aastas.

Joonis 19

Hirm linnugripi ees vähendas linnuliha tarbimist Euroopa Liidus 23,2 kg-lt inimese kohta aastas 2005. aastal 22,8 kg-le 2006. aastal. Kusjuures osades liikmesriikides langes linnuliha tarbimine järsult, mida ei kaetud ka sea- ja veiseliha tarbimise kasvuga. Eestis jäi linnuliha tarbimine 2006. aastal 2005. aasta tasemele.

Veiseliha söödi mullu Euroopa Liidus keskmiselt 17,5 kg elaniku kohta aastas, mis oli 0,1 kg inimese kohta rohkem kui 2005. aastal. Seejuures vanades liikmesriikides jäi veiseliha tarbimine 2006. aastal 2005. aasta tasemele. Eestis vähenes veiseliha tarbimine aastaga 0,5 kg võrra elaniku kohta ehk 4,1%.

Olulisi muutusi liha tarbimise struktuuris 2006. aastal ei toimunud. Mullu oli 47,1% kogu Euroopa Liidus tarbitud lihast sealih (2005.a 46,6%) ja 19,2% veiseliha (2005.a 19,1%). Kui 2005. aastal oli linnuliha osakaal tarbitavas lihas 26%, siis 2006. aasta kohta andmeid veel ei ole. Arvestades linnuliha tarbimise vähenemist kahanes ilmselt ka selle osatähtsus. Kõigele vaatamata loodavad spetsialistid, et liha tarbimine Euroopa Liidus lähiajal kasvab. Kõigi eelduste kohaselt jääb tarbijate poolt enim eelistatuks sealih, millele järgneb linnuliha. 2013. aastaks peaks nende lihaliikide osakaal kogu liha tarbimises veelgi suurenema veiseliha ja lamba- ning kitseliha tarbimise kahanemise arvel.

Tabel 25

Liha tarbimine maailmas (kg inimese kohta aastas)

	Veiseliha			Sealih			Broiler		
	2005	2006	2007*	2005	2006	2007*	2005	2006	2007*
Austraalia	36,6	36,5	36,9	21,4	21,0	20,6
Brasiilia	36,4	36,9	37,8	11,0	11,7	12,1	35,5	36,0	37,5
Bulgaaria	13,7	12,5	11,9	14,0	14,1	15,6
Kanada	33,7	32,2	31,7	29,3	28,1	26,6	29,4	29,8	29,8
Hiina RV	5,4	5,6	5,9	38,0	40,0	41,9	7,7	7,9	7,8
Hong Kong	15,4	15,3	15,3	65,7	65,7	65,3	38,8	38,8	38,5
Jaapan	9,4	9,3	9,9	19,7	19,8	19,6	14,8	15,0	15,0
Mehhiko	22,6	23,1	23,1	14,7	14,8	15,1	27,0	28,0	29,0
Rumeenia	10,6	10,8	10,9	33,9	34,9	34,6	16,5	15,3	15,6
Venemaa	17,1	15,7	15,6	17,3	18,1	19,1	14,9	16,3	16,9
Ukraina	11,2	11,9	11,5	11,6	11,3	12,4	9,1	9,7	11,8
USA	42,8	42,9	43,2	29,3	29,0	29,5	45,4	46,3	46,2

* prognoos
Allikas: USDA

Eesti lihatööstusettevõtete **valmistoodete valik kauplustes** igal aastal toimuvate Eesti Konjunktuuriinstituudi vaatluste andmetel¹ oluliselt suurenenud ei ole. Samas jätkub tööstustes intensiivne tootearendus. Turule tulnud uued tooted on asendanud kaupluselettidel tarbijate seas väiksema populaarsusega tooted. Vaatamata sissetulekute kasvule eelistab tarbija üldjuhul harjumuspärase maitsega ja hinnalt soodsamat eestimaist kaupa. Importtooted on kodumaistest nõutavamad juhul, kui need on oluliselt odavamad või kui on tegu Eestis mitte toodetava nišitootega.

¹ Eesti toidukaupade positsioon siseturul. EKI, mai 2006

Tabel 26

Eesti lihatööstuste poolt toodetud ja importlihasaadused Eesti kauplustes

Toidukaubad	Eesti toode					Importtoode				
	Mai 2002	Mai 2003	Mai 2004	Mai 2005	Mai 2006	Mai 2002	Mai 2003	Mai 2004	Mai 2005	Mai 2006
Osatähtsus rahalises käibes (%)										
veiseliha	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
sealiha	90	95	98	100	100	11	5	3	0	0
linnuliha	49	45	61	60	64	51	55	39	40	36
lihakonservid	81	85	87	82	77	19	15	13	18	23
keeduvorstid, viinerid	99	99	100	100	100	1	1	0	0	0
suitsuvorstid	99	100	99	99	99	1	1	1	1	1
suitsuliha	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
Sortimendi laius (keskmine nimetuste arv kaupluses)										
veiseliha	1,4	1,8	2,1	2,2	1,9	-	-	-	-	-
sealiha	5,1	6,3	7,5	7,4	9,0	0,2	0,2	-	-	-
linnuliha	6,4	6,8	8,0	7,1	8,0	2,2	2,2	2,2	2,7	3,4
lihakonservid	7,8	8,3	8,9	9,0	7,8	2,7	2,6	3,0	3,9	4,2
keeduvorstid, viinerid	33,7	41,7	48,2	57,3	56,4	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
suitsuvorstid	24,0	31,6	37,6	42,4	47,6	0,2	0,4	1,1	2,2	2,4
suitsuliha	24,8	29,0	36,5	48,8	48,5	0,1	0,2	0,5	1,3	1,1
Osatähtsus pakutavas sortimendis (%)										
veiseliha	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
sealiha	96	98	99	100	100	4	2	1	0	0
linnuliha	75	75	78	73	70	25	25	22	27	30
lihakonservid	74	76	75	70	65	26	24	25	30	35
keeduvorstid, viinerid	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
suitsuvorstid	99	99	97	95	95	1	1	3	5	5
suitsuliha	100	99	99	97	98	0	1	1	3	2
Keskmiised hinnad (kr/kg)										
veiseliha	74.48	69.52	64.81	73.80	78.95	-	-	-	-	-
sealiha	67.78	63.71	62.32	64.53	67.56	36.96	35.46	32.50	-	-
linnuliha	36.99	38.05	36.43	38.45	38.66	28.33	22.91	22.33	26.66	33.13
lihakonservid	50.60	48.94	48.34	49.07	49.14	46.24	47.62	45.64	45.27	41.74
keeduvorstid, viinerid	46.36	45.38	44.00	45.96	48.04	45.90	44.53	43.68	62.60	57.68
suitsuvorstid	67.37	64.83	65.51	71.93	78.33	136.04	138.84	145.99	149.87	163.23
suitsuliha	83.52	81.50	78.22	84.69	85.48	-	-	65.48	-	287.00

Allikas: EKI

Kaubandusspetsialistide hinnangul moodustavad enamike lihasaaduste käibest kodumaiste toodete osa 77-100%. Kodumaisele toodangule tugevamat konkurentsi pakub endiselt imporditud linnuliha, mille müügi osatähtsus kauplustes moodustas 36% linnuliha jaemüügi käibest. Aastaga kaotas importlinnuliha 4% varasemast turust. Viimase 2006. aasta mais tehtud vaatluse järgi oli imporditud kanalaha hind (33.13 kr/kg) kodumaisest (38.66 kr/kg) vaid 5.53 krooni võrra madalam. Aasta jooksul, mil nii import- kui ka kodumaine linnuliha on kallinenud, on hinnavahe vähenenud 6.26 krooni ehk enam kui kaks korda.

Teiseks kodumaisest odavamaks importihatooteks kauplustes on lihakonservid. 2006. aasta mais oli importkonservide hind 7.40 krooni võrra kilo kohta madalam kodumaistest. Aastaga on hinnavahe suurenenud 3.60 krooni võrra ehk kaks korda. 2006. aastal toimunud vaatluse järgi on soodsam hind imporditud lihakonservide osatähtsust kaupluste müügikäibes aastaga kasvatanud 18%-lt 23%-le.

Igal aastal viib Eesti Konjunktuuriinstituut läbi **tarbijaküsitluse**¹, mille eesmärgiks on uurida tarbijate toitumisharjumusi ning toidukaupade ostueelistusi. 2006. aasta kohta tehtud uurimuses tõdeti, et mullu eelistas 86% elanikest osta kindlaid äraproovitud toidukaupu, kuid samas sooviti vahel proovida ka uusi. Kümne aastaga on selliste tarbijate osakaal oluliselt tõusnud (1996.a 50%, 2006.a 86%). Alati vaid kindla tootja tooteid eelistas eelmisel aastal osta 7% vastanutest ning vaid 3% vahetas ostetavaid tooteid sageli. Selle põhjal võib tõdeda, et Eesti tarbija on küllalt konservatiivne ja kinni oma eelistustes, mis on ka mõistlik, kuna aitab tagada kindlustunnet ja kinnistada identiteeti. Eelistustele avaldab mõju vanus ja keelekeskkond: vanemad inimesed ja vene keelt kõnelevad tarbijad on uute toodete proovimisel konservatiivsemad.

75% vastanutest ostis 2006. aastal valdavalt kodumaiseid toidukaupu, mis on 4%-punkti võrra vähem võrreldes 2005. aastaga. Toidukaupade päritolumaa suhtes jäi ükskõikseks iga neljas vastanu. Nende inimeste arv on suurenenud 5%-punkti võrreldes 2005. aastaga. Valdavalt imporditud toidukaupade ostmine ei ole elanikel enam üldse tavaks. Kodumaise toidukauba eelistamine on langenud 1997. aasta tasemele, mille üheks põhjuseks võib pidada probleemi toote kodumaiseks määratlemisel. Lisaks sellele, et paljudes Eestis valmistatud toodetes kasutatakse importtoorainet, on Eesti tootjad järjest enam hakanud tootma "kodumaiseid tooteid" (kohalikke kaubamärke kandvaid) lähinaabrite juures, mis on kodumaiste toodete usaldusväärsus veidi kahandanud. Kuid tarbija jaoks seostub kodumaisus tootmisega Eestis ja kohalikust toorainest (96% vastanutest). Siin peituvat vastuolu lahendavad tarbijad väärtuste ümberhindamise teel, st toidukaupade päritolumaad ei peeta enam ostu sooritamisel endisel viisil oluliseks. Kodumaiste toidukaupade konkurentsieelised importtoidukaupade ees olid eelkõige harjumuspärased maitseomadused ja värskus (60% vastanutest), usaldusväärsus (55%) ja tervislikkus (51%). Neid omadusi on kodumaisel kaubal oluliseks peetud mitmel aastal. Kuid järjest harvemini on tarbijate arvates kodumaistele toidukaupadele iseloomulik püsiv ja kõrge kvaliteet, vähene lisaainete sisaldus ning soodne hind.

Tarbijaküsitlusest selgus, et kodumaiste ja importtoidukaupade eristamine ostmisel on muutunud tarbijatele aastaga raskemaks. Probleemseid olukordi esines varasemast suuremal hulgal tarbija-

¹ Elanike toitumisharjumused ja toidukaupade ostueelistused. EKI, 2007

tel. Raskusi koges ostmisel kokku 77% tarbijatest (2005.a 74%). Kodumaise toidukauba eristamine impordist on juba aastaid olnud keeruline peamiselt liiga väikeses kirjas tooteinfo tõttu kauba pakendil. Viimase aastaga teravnes see probleem veelgi. Teine peamine põhjus on ebaselgus tooraine päritolumaas, mis ei selgu pakendil olevast tooteinfost.

Sarnaselt 2005. aastaga usaldasid Eesti elanikud ka 2006. aastal välisriikide toodetest kõige enam Põhjamaade, Läti, Leedu ja Saksamaa toidukaupu. Kuid mullu suurenes ühtlasi tarbijate arv, kes usaldasid Hollandi, Venemaa, Ukraina ja Poola kõiki toidukaupu. See on üheks põhjuseks, miks päritolumaas suhtes ükskõiksete tarbijate arv on Eestis viimasel paaril aastal suurenenud.

Tabel 27

Kodumaiste lihatoodete ostmine aastatel 1999 – 2006
(% vastanutest, kes eelistasid osta kodumaist toidukaupa*)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Linnuliha	55 (34)	60 (33)	59 (34)	61 (37)	63 (35)	67 (38)	73 (42)	68 (40)
Suitsuvorst, sink	97 (78)	96 (74)	96 (73)	94 (69)	94 (67)	91 (65)	91 (63)	90 (62)

* ainult + peamiselt kodumaiste toidukaupade ostjate osakaal, sulgudes on toodud ainult kodumaiseid toidukaupu eelistavad ostjad

Allikas: EKI

Uuringuga selgitati välja, et 2006. aastal ostis 90% vastanutest ainult või peamiselt kodumaiseid sinke ja suitsuvorste. Kodumaise linnuliha ostjaid oli varasemast pisut vähem - 68% (2005.a 73%). Kohaliku salmonelloosi puhangu tõttu Talleggis hakati linnuliha rohkem importima ning nii on põhiliselt impordil põhinevad kaubamärgid (Rannamõisa) turul hea positsiooni võitnud. Paljud tarbijad aga ei pruugi teada, et Rannamõisa kaubamärgiga linnulihatooted on pärit Leedust, mitte Eestist.

2006. aastal hindasid tarbijad **lihasaaduste valiku** leitud rahuldavaks. Paari viimase aasta jooksul on tarbijate arvates lihasaaduste valik kauplustes muutunud kehvemaks, millest annab tunnistust valiku heaks hindavate vastajate vähenemine. Kuid see-eest kvaliteet on elanike hinnangul paranenud.

Üldine tendents näitab kaupluste kui peamiste **ostukohtade** osatähtsuse suurenemist turgude arvel. Eesti elanike eelistatuimaks ostukohaks on suured kauplused, mis vastavad kõige enam tarbijate arvates nende jaoks olulisematele väärtustele. Aastaga on suuri toidukauplusi eelistavate elanike arv kasvanud 8% punkti, ulatudes 73%-ni vastanutest. Turgude eelistamine ostukohana on järsult vähenenud. Kui 2003. aastal olid turud peamiseks toidukaupade ostukohaks 15%-le vastanutest, siis 2006. aastal tegi oma põhilised toiduostud turult vaid 3% küsitletutest.

Liha ja lihasaaduste ostukohad tarbijate hinnangul
(%-des ostukohtade osakaal)

	Kauplus	Hulgiladu	Turg	Talunik (va turg)	Oma toodang	Kokku
Liha						
2006	56	2	26	11	5	100
2005	54	2	30	10	4	100
2004	50	3	32	10	5	100
2003	44	3	33	14	6	100
2002	39	3	35	15	8	100
Lihasaadused						
2006	81	4	13	1	1	100
2005	77	4	17	1	1	100
2004	75	4	18	2	1	100
2003	71	6	19	2	2	100
2002	66	5	25	2	2	100

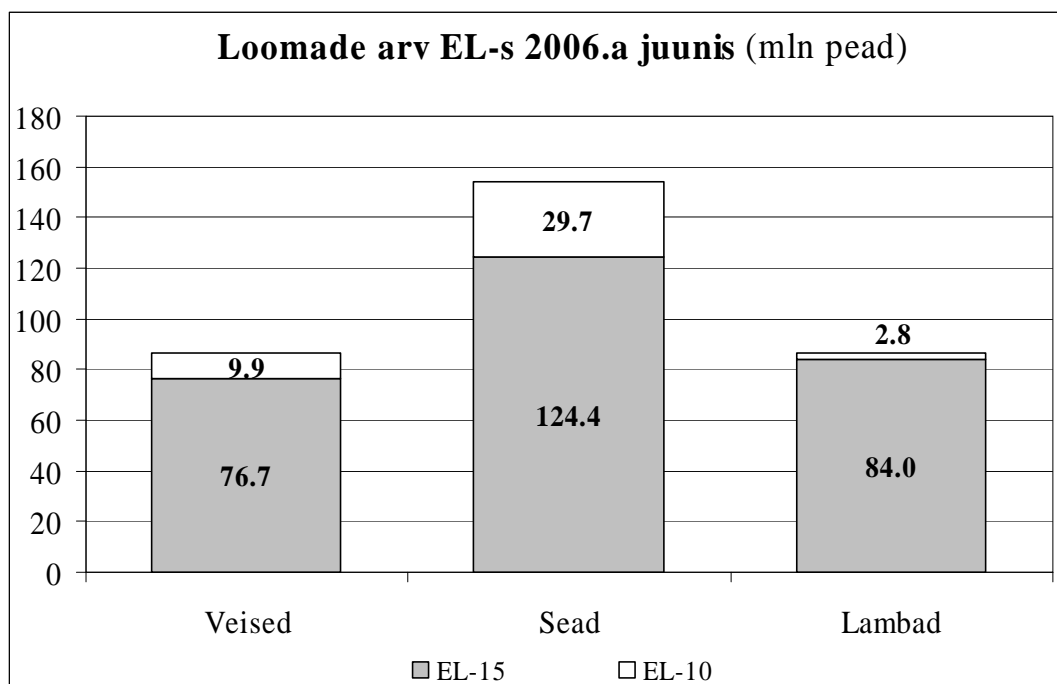
Allikas: EKI

Liha ja lihasaaduste ostudest tehti 2006. aastal vastavalt 56% ja 81% kauplustest. Aastaga suurenes kaupluste osatähtsus nende toodete ostudes vastavalt 2%- punkti ja 4%-punkti võrra.

Euroopa Liit ja maailmaturg

Euroopa Komisjoni andmetel hõlmavad maapiirkonnad Euroopa Liidu 25 liikmesriigi territooriumist 92%, kus elab 56% rahvastikust. Vaatamata majandustegevuse kaldumisele enam urbaniseerunud piirkondadesse, annavad maapiirkonnad 45% Euroopa Liidu kogu lisaväärtusest ning tagavad 51% tööhõivest. Uutes liikmesriikides on need osakaalud isegi suuremad. Valdavalt iseloomustab maapiirkondi elanikkonna madal kontsentratsioon, mis on Euroopa Liidus keskmiselt 38 inimest/km². Linnastunud piirkondades on see aga keskmiselt 632 inimest/km². Liikmesriigiti võib see vahe isegi suurem olla.

Euroopa Liidu 25 liikmesriigi 9,9 miljonist farmist 88% asuvad maapiirkondades, mis tähendab, et osades liikmesriikides (Belgia, Holland, Malta, aga ka Itaalia, Saksamaa, Hispaania, Suurbritannia) asub märkimisväärne osa agraartootmisest piirkondades, mis kuuluvad urbaniseerunud alade alla. Keskmise farmi suurus Euroopa Liidus on 16 ha, seejuures vanades liikmesriikides on farmid reeglina keskmisest suuremad ning uutes liikmesriikides valdavalt väiksemad - uute liikmesriikide farmid on ligi kuus korda väiksemad kui vanades liikmesriikides.

Eurostati andmetel loendati 2006. aasta juunis Euroopas kokku 86,6 miljonit veist, 154,1 miljonit siga ning 86,8 miljonit lammast.

Veiste arvukus Euroopa Liidus kahaneb jätkuvalt. Põhjuseks piimakarja efektiivsuse kasv piima tootmisel, mida omakorda piiravad tootmiskvoodid. Samas lihaveiste arvukus näib olevat saavutanud mõningase stabiilsuse. 2007. aastal peaks nende arvukus tasapisi suurenema kuna lihaveise kasvatuse vastu on huvi tekkinud piirkondades, kus piimatootmine on vähenenud (Prantsusmaa) või kus tootjad (Poolas) loodavad suurt tulu saada lihaveste kasvatamisest arvestades veiseliha nappusega Euroopa Liidu lihaturul. 2005. aastaks oli **veiseliha** tootmine Euroopa Liidus kahanenud 7,8 miljonile tonnile. 2006. aastal suurenes esialgsetel andmetel tootmine 2% kuna mullu oli esimene täisaasta, mil Suurbritannia turule toodi taas veiseliha üle 30 kuu vanustest loomadest. Seeläbi lülitub toiduahelasse 400-500 tuh looma aastas. 2007. aasta EL-i laienemise mõju peaks olema suhteliselt väike, sest veiseliha tootmine Bulgaarias ja Rumeenias on väikese mahuline ulatudes 2006. aastal ligikaudu 214 tuh tonnini. Viimastel aastatel on nii Rumeenias kui ka Bulgaarias hoopis suurenenud veiseliha impordikogused kolmandatest maadest.

Veiselihasektorit peaks lähiaastatel mõjutama kõige rohkem toetuste lahtisidumine koos sööda hindade tõusuga, mis peaks ergutama tootmist kasumlikes veiseliha tootmisüksustes ning ühtlasi vähendama tootmist mittekasumlikes tootmisüksustes, tuues kaasa üldise veiseliha tootmise vähenemise Euroopa Liidus.

Turu arengud uutes liitunud riikides ei tohiks olulist mõju tehtud prognoosidele avaldada, sest nendele kuulub vaid 10% kogu Euroopa Liidu veiseliha toodangust, veiseliha tarbimine uutes liikmesriikides on vaid 9% kogu liidu tarbimisest. Senini on pea kogu veiseliha toodang uutes liikmesriikides tulnud piimakarja kõrvaltootena.

Ekspertide hinnangul peaks veiseliha tootmine 2013. aastaks vähenema 7,7 miljonile tonnile. 2005. aastaga võrreldes peaks tootmine vähenema seega 333 tuh tonni. Kogu Euroopa Liidu veiste arvukus peaks vähenema 6%, seda põhiliselt piimakarja vähenemise arvel. Lihaveise kasvatamisele spetsialiseerunud piirkonnad Hispaanias, Prantsusmaal, Belgias ja Hollandis, kes on suures osas säilitanud toetustesüsteemi, peaksid kõigi eelduste kohaselt nuumkarja suurendama. Põhiliselt piimatootmisele orienteeritud veisekasvatuse maht uutes liitunud riikides peaks vähenema.

2006. aastal veiseliha import Euroopa Liitu mõnevõrra vähenes Brasiilias puhkenud suu- ja sõrataudi ning Argentiinas rakendunud ekspordi piirangute tõttu. 2007. aastal peaks impordimaht taas suurenema. Veiseliha eksport 2006. aastal kahanes, mida põhjustas eksporditoetuste vähenemine, väiksem tootmismahd ning Euroopa Liidu enda turul püsinud kõrge veiseliha hind. 2007. aastal peaks ekspertide hinnangul eksport säilitama mulluse taseme, kusjuures ligi 60% kogu eksporditud lihast läheb Venemaale.

Veiseliha tarbimine Euroopa Liidus 2006. aastal mõnevõrra kasvas kuna nii Itaalias kui ka Prantsusmaal kahanes linnugripi hirmus linnuliha tarbimine, mis asendati toidulaual osaliselt vasikalihaga. 2007. aastal peaks veiseliha tarbimine jääma 2006. aasta tasemele või veidi suurenema.

Tabel 29

Veiseliha maailmaturg arvudes

	Toodang (tuh t, tapakaalus)		Sisemaine tarbimine (tuh t)		Eksport (tuh t)		Import (tuh t)	
	2006*	2007**	2006*	2007**	2006*	2007**	2006*	2007**
Brasiilia	8850	9120	6935	7180	1945	1985		
Hiina RV	7500	7910	7413	7829	90	85		
EL-25	7880	7880	8220	8240	200	200	540	560
Argentiina	3100	3150	2604	2552	500	600		
India	2375	2500	1625	1700	750	800		
Austraalia	2150	2290	740	755	1420	1495		
Mehhiko	2175	2200	2505	2535	35	40	365	375
Venemaa	1460	1380	2285	2270			840	905
Kanada	1375	1335	1067	1059	455	440	150	160
USA	11897	12168	12800	13024	523	680		
Egiptus							225	240
Taiwan							98	100
Hong Kong							92	93
Filipiinid							142	148
Korea RV							193	230
Jaapan			1186	1256			693	765
Teised	4749	4784	4129	4180	1078	1129		
Kokku	53511	54717	51509	52580	6996	7454		

* esialgne, ** prognoos

Allikas: USDA

2007. aastal piirab veiseliha pakkumisi maailmaturul endiselt BSE ning suu- ja sõrataudist tingitud kaubanduspiirangud. Siiski peaks veiseliha kogu eksport 2007. aastal kasvama nii riikidest, mida haigused ei puudutanud (Austraalia, Uus-meremaa, India Argentiina) kui ka piirkondadest, kus nakkuskolded likvideeriti (Brasiilia) 6%. Samas Kanada ja USA veiseliha eksport veel täielikult ei taastu ning oma BSE puhangute läbi kaotatud turgusid tagasi ei suudeta veel võita.

Veiseliha tootmine ja tarbimine maailmas peaks 2007. aastal kasvama üle 2%. Suurima hüppe peaks tootmine tegema Brasiilias, Hiinas ja USA-s. Hiinas on veiseliha tootmine suurenenud alates 2002. aastast 5-7% aastas ning peaks ka 2007. aastal kasvama tuginedes suurenevale karjale enam kui 5%. Veiseliha kiire kasvu Hiinas tagab suur sisemaine nõudlus, mida õhutavad kasvavad sissetulekud. Linnugripi hirmus on muutunud ka elanikkonna tarbimiseelistused – linnuliha on toidulaual asendunud teiste lihaliikidega. Ka Brasiilia on veiseliha tootmise 3%-ne kasv 2007. aastal ajendatud kodumaise nõudluse kasvust, kuid ka osalisest ekspordipiirangute tühistamisest, mis kasvatab ühtlasi ka eksporti 2%. Kuigi 2006. aasta esimesel poolel kaotas Brasiilia suu- ja sõrataudi puhkemise läbi olulised turud Venemaal, Hiinas ja Euroopa Liidus, püsis eksport siiski stabiilne, sest ekspordimahud kasvasid Egiptusse, Rumeeniasse, Iisraeli ja Saudi-Araabiasse. 2013. aastaks peaks veiseliha kaubamaht maailmas kasvama 16%. Elnikkonna ja nende sissetulekute kasv eelkõige Egiptuses, Indoneesias, Mehhikos, Filipiinidel ja Venemaal kasvatab jätkuvalt nõudlust veiseliha järele.

Sigade arvukus, mis 2006. aastal Euroopa Liidus kasvas, peaks 2007. aastal taas vähenema. Põrsaste ja ka tapaküpsete sigade eksport, mis 2006. aastal ulatus ligi 850 tuhande peani, peaks 2007. aastal vähenema. Sealiha tootmine Euroopa Liidus peaks 2007. aastal sarnaselt 2006. aastaga jätkuvalt kasvama. Ka sealiha import Tšiilist ja USA-st peaks kõigi eelduste kohaselt 2007. aastal mõnevõrra suurenema. Vaatamata sealiha kõrgele hinnale Euroopa Liidus peaks kasvama ka sealiha eksport nii Aasiasse kui ka Venemaale. Ekspordites sealiha Venemaale lõikas Euroopa Liit kasu Brasiilias puhkenud suu- ja sõrataudist. 2007. aasta toob kaasa sealiha ekspordi väikese kasvu Euroopa Liidust, kusjuures mõningatesse Aasia piirkondadesse (Jaapan, Lõuna-Korea) võib sealiha eksport tugevas konkurentsisis USA-st ja Kanadast tuleva sealihaga ka väheneda.

2007. aastal peaks sealiha tarbimine jätkama kasvu, eelkõige sissetulekute suurenemise tõttu just uutes liikmesriikides. Sealiha tootjad Euroopa loodeosas (Saksamaa, Taani ja Beneluximaad) näevad uutes liikmesriikides kasvavat turgu oma toodangule seni, kuni sealiha tootmine uutes liikmesriikides pole uuesti jalule tõusnud.

Maailmaturul peaks sealiha tootmine 2007. aastal kasvama ligi 4%, ulatudes üle 103 miljoni tonni. Ligi 77% loodetavast kasvust langeb Hiina arvele, kus peaks nii tootmine kui ka tarbimine kasvama üle 5% jõudes vastavalt 55,8 ja 55,3 miljoni tonnini.

Sealiha ekspordimahud peaksid 2007. aastal suurenema ligi 3% ulatudes ligi 5,3 miljoni tonnini. Eksport kasvab põhiliselt USA ja Brasiilia ekspordi kasvu arvel. USA sealiha eksport peaks 2007. aastal jõudma ligi 1,4 miljoni tonnini, moodustades 14,3% USA sealiha toodangust. USA kasvatab tõenäoliselt oluliselt sealiha ekspordi Venemaale, kus Brasiilia kaotas suu- ja sõrataudi tõttu suure osa turust. Brasiilia tõrjutusest Venemaal lõikavad kasu ka Kanada ja Euroopa Liit, kes saavad võimaluse sealiha ekspordi laiendamiseks Venemaale.

Tabel 30

Sealiha maailmaturg arvudes

	Toodang (tuh t, tapakaalus)		Sisemaine tarbimine (tuh t)		Eksport (tuh t)		Import (tuh t)	
	2006*	2007**	2006*	2007**	2006*	2007**	2006*	2007**
Hiina RV	53000	55800	52536	55324	500	510		
EL-25	21450	21500	20072	20122	1400	1400		
Brasiilia	2745	2875	2205	2305	540	570		
Venemaa	1800	1910	2580	2715	20	20	800	825
Kanada	1885	1860			1100	1120	140	145
Vietnam	1713	1832	1698	1815	15	18		
Mehhika	1200	1250	1585	1640	65	70	450	460
Filipiinid	1215	1245	1240	1272				
Jaapan	1240	1235	2530	2501			1250	1228
Korea RV	1039	1077	1314	1310	11	15	254	220
USA	9543	9809	8657	8874	1346	1402	463	467
Taiwan			968	956			33	36
Tšiili					124	135		
Austraalia					56	54	90	99
Hong Kong							310	317
Rumeenia							288	275
Ukraina							45	45
Teised	2946	2993	3529	3540	1	0	109	118
Kokku	99776	103386	98914	102374	5178	5314	4232	4235

* esialgne, ** prognoos

Allikas: USDA

2013. aastaks prognoositakse sealiha kaubamahtude jätkuvat kasvu tempoga 2,4% aastas, mille tagab impordi vajaduse kasv nii Jaapanis, Taiwanil, Hiinas kui ka Mehhikos. Nende piirkondade turgude pärast konkureerivad valdavalt USA ja Kanada sealiha tootjad. Brasiilia varustada jääb ilmselt Venemaa ja teised hinnatundlikumad piirkonnad.

2006. aastal vähenes linnugripi puhangu läbi ning sellest tulenevast elanikkonna hirmust (eriti Vahemere äärsetes liikmesriikides) **linnuliha** tarbimise ees linnuliha tootmine Euroopa Liidus. Vaatamata tootmismahdade vähenemisele ulatusid varud kaubanduses 2006. aasta aprillis 300 tuh tonnini. Euroopa Liidu linnuliha eksport vähenes 2006. aastal veidi linnugripi hirmust tingitud nõudluse vähenemise tõttu maailmaturul ning asjaolust, et turu küllastas üle odav linnuliha Brasiiliast ja USA-st. 2006. aasta neljal esimesel kuul vähenes Euroopa Liidu linnuliha eksport 2005. aastaga võrreldes 22%.

Linnuliha tarbimine terves Euroopa Liidus oli piirkonniti väga erinev. Samal ajal kui Kreekas ja Itaalias vähenes linnuliha tarbimine ajuti isegi 70-90%, siis Suurbritannias ja mõnedes uutes liikmesriikides see hoopis madalale kukkunud hinna toel kasvas.

2007. aastal peaks linnuliha tootmine vaid osaliselt taastuma, kuna osa linnukasvatatajaid on loobunud farmide pidamisest. Linnuliha import Euroopa Liitu peaks jätkuvalt kasvama. Eksport Euroopa Liidust toibub pärast 2006. aasta ebaõnnestumisi vaid osaliselt, sest tugevat konkurentsi pakub Brasiilia, Tai ja USA odav linnuliha. Ka linnuliha tarbimine Euroopa Liidus peaks taastuma enam-vähem endisele tasemele.

2007. aastal peaks linnuliha eksport kasvama maailmaturul 4% jõudes 6,7 miljoni tonnini. Arvatakse, et kasvab USA turuosa, ulatudes 37%-ni. Brasiilia ilmselt kaotab 1%-punkti võrra oma turust ning tema osatähtsus linnuliha maailmaturul on 2007. aastal 38%. Euroopa Liit säilitab oma 10%-lise osakaalu.

Tabel 31

Broileriliha maailmaturg arvudes

	Toodang (tuh t, tapakaalus)		Sisemaine tarbimine (tuh t)		Eksport (tuh t)		Import (tuh t)	
	2006*	2007**	2006*	2007**	2006*	2007**	2006*	2007**
Hiina RV	10350	10520	10370	10585	350	365	370	430
Brasiilia	9280	9670	6780	7120	2500	2550		
EL-25	7425	7530	7405	7490	620	685	600	645
Mehhiko	2610	2724	3010	3148			400	424
India	2000	2200	2000	2200				
Argentiina	1210	1290	1124	1184	90	110		
Venemaa	1080	1260	2330	2400			1240	1150
Jaapan	1195	1185	1908	1915			740	725
Tai	1050	1100			280	280		
Kanada	970	980			95	95		
USA	16162	16413	13817	13901	2454	2508	19	16
LAV			1062	1075			225	225
Saudiaraabia			972	1019	10	10	434	470
Venetsueela							120	150
Kuweit					26	75		
Rumeenia					3	8		
Araabia Ühendem.					10	30	137	165
Hong Kong							234	237
Teised	43928	44749	8110	7707	32	21	649	700
Kokku	60090	61162	58888	59744	6470	6737	5168	5337

* esialgne

** prognoos

Allikas: USDA

Venemaa, kes seni on olnud üks suuremaid linnuliha importijaid maailmas, peaks 2007. aastal sissevedu vähendama. Arvatakse, et import Venemaale võib väheneda isegi kuni 7% olles ligi 1,2 miljonit tonni. Põhjuseks Venemaa enda linnuliha tootmise pidev kasv viimastel aastatel.

Kogu Venemaa impordi vajadusest 60% katab odav linnuliha USA-st ning ülejäänud veetakse sisse Brasiiliast. 2013. aastaks peaks linnulihaturg toibuma linnugripist ning valdavaks peaks turul saama tõusutrend. Prognooside kohaselt peaks selleks ajaks linnuliha kaubandusmaht kasvama 22-24%. Suures osas sõltub linnulihaturu areng Jaapani ja Hiina impordivajadustest, kuna Venemaa turgu kaitsevad ning impordi sinna piiravad Venemaa poolt kinnitatud impordikvoodid.

Eesti lihaturu prognoos 2007. aastaks

Lihatööstuse jaoks jätkub soodne olukord ka 2007. aastal. Aasta esimeses kvartalis toimusid lihatööstuses soodsad arengud, nii toodangu maht kui müük suurenesid püsivalt ligi 6%, sealjuures kasvas peamiselt koduturu maht. Müük ekspordiks jäi praktiliselt samale tasemele eelmise aastaga võrreldes. Koduturu mahu kasvu on oodata ka edaspidi, eeskätt tänu tarbijate ostujõu kasvule. Tõenäoliselt jätkub suurema lisandväärtusega toodete tarbimise kasv. Liha- toodete sortiment kauplustes on viimastel aastatel suurenenud peamiselt kõrgema lisandväärtusega toodetel, nagu suitsuvorst ja suitsuliha, mis viitab ettevõtete aktiivsele tegevusele tootearenduses ja pakendite mitmekesistamisele.

Lihatööstuse ettevõtete jaoks on oodata ka kulude suurenemist. Kõige enam mõjutavad lihatööstuse ettevõtteid arengud tööturul ning tööjõukulude kasv. Tõenäoliselt jätkub ka 2007. aastal kiire palgakasv, reaalsel palga kasvu prognoositakse 9%³. Seega on lihatööstuse ettevõtete jaoks jätkuvalt väljakutseks tootlikkuse kasvu kiirendamine, mis on vajalik konkurentsivõime säilimiseks.

Kokkuostuhindade kasv aasta alguses oluliselt kiirenenud ei ole. Kuigi veiseliha kokkuostuhind kallines märtsis ja aprillis varasemate kuudega võrreldes, on eelmise aasta sama perioodiga võrreldes hinnad isegi madalamad. Aasta alguses kiirenes aga liha ning lihatoodete tarbijahinna- indeksi kasv.

Lihatööstuse peamiseks väljakutseks 2007. aastal on kasumlikkuse säilitamine, sest hoolimata võrdlemisi heast turukonjunktuurist on lihatööstuse jaoks ette näha ka olulist kulude kasvu.

³ Konjunktuur 1 (160) 2007

Kokkuvõte

2006. aastal Eesti lihatoodang kasvas taas 2004. aasta tasemele. Kui 2005. aastal vähenes lihatoodang 2,2%, siis 2006. aastal suurenes 2,4%. Vähenes vaid linnuliha toodang, teiste lihaliikide tootmismahud suurenesid, eriti veiseliha osas. Mullu kaeti kodumaise lihaga siseturuvajadusest 77% (2005.a 74%), kusjuures linnulihaga isevarustatuse tase püsis 54%-l, veiselihal tõusis 82%-lt 2005. aastal 84%-le 2006. aastal ning sealihal tõusis 85%-lt 88%-le.

Liha tarbimine ESA esialgsetel andmetel vähenes. 2006. aastal tarbiti 0,6 kg liha ja lihatooteid inimese kohta aastas vähem kui 2005. aastal. Mullu söödi keskmiselt 69,5 kg liha ja lihatooteid inimese kohta aastas (2005.a 70,1 kg). Vähenes sea- ja linnuliha ning rupskite tarbimine, suurenes veise- ja lambaliha tarbimine. Tarbimist vähenemise suunas mõjutas liha omatarbimise (omakasvatatud, taludest saadud) vähenemine, kuid EKI hinnangul ei olnud see kauplustest ostetud liha ja lihatoodete tarbimise kasvust suurem. Seega EKI arvates Eestis lihatarbimine kokku 2006. aastal ei vähenenud, vaid suurenes. Koos elanikkonna ostujõu kasvuga on viimastel aastatel suurenenud kallimate pool- ja valmistoodete ostud, mille osakaal liha ja lihatoodete ostukuludest ulatus 2006. aastal 73%-ni. Seejuures on tõusnud nii toodete hinnad kui suurenenud ka ostukogused. Arvestades elanikkonna sissetulekute kasvuprognose, kiiret elutempot ning jälgides ka lihatööstuste sortimendi arengut võib eeldada pool- ja valmistoodete tarbimise jätkuvat kasvu.

Liha ja lihatoodete import suurenes 2006. aastal rahalises väärtuses 3%, ekspordikäive kasvas 5% ning väliskaubandus koos eksporditud elussigade ning –veiste maksumusega jäi 387,7 miljoni krooniga defitsiiti. Suurenesid lihast valmistoodete impordikogused, mis kasvasid lihakonservide impordi suurenemise läbi. Kuigi üldiselt liha impordikogused mullu vähenesid, kasvas märkimisväärselt sealihaga ja lambaliha sissevedu. Sealihaga impordi kasvu põhjustas kodumaise sealihaga nappus. Vaatamata asjaolule, et tapasigade arv mullu kasvas, sealihaga tootmine vähenes. Oluliselt kasvas tapaküpsete elussigade ekspord Venemaale, kus tootjad on leidnud tulusama turu. Järjest teravnev konkurents turgude pärast on muutnud lihatöötajate olukorra pingeliseks. Ülioluliseks on saanud toodete püsiv kvaliteet ning tervislikkus. Lihatootajate müügiedu tagavad tootearendus, kuid ka kontroll toodangu omahinna tõusu üle, mille tarvis otsitakse odavamaid tooraineturge.

Eesti lihatööstus on nautinud kiiret realiseerimise netokäibe kasvu kaks aastat järjest, seda tänu koduturu rahalise mahu ja ekspordi kasvule. Suurenes lihatööstuse lisandväärtus ja kasumlikkus. Samas kasvas palgasurve, mida oli näha eelkõige väiksemates ettevõtetes. Tootlikkuse kasv oli palgakasvuga samas suurusjärgus. Suurenesid ka investeeringud, kusjuures märgatavalt suurenes investeerimine masinatesse ja seadmetesse ning väiksemate ettevõtete investeeringud, mis loob eeldusi edasiseks tootlikkuse kiireks kasvaks.

Üheks oluliseks lihasektori arengut mõjutavaks teguriks on hinnad, mis on sõltuvuses Euroopa Liidu, aga ka maailmaturu hindadest. 2006. aastal hinnati lihaturu olukord Euroopas ekspertide poolt suhteliselt heaks ning vastavalt sellele olid liha kokkuostuhinnad üsna stabiilsed, mis

kajastus ka Eesti kokkuostuhindades. Eestis rakendunud Euroopa Liidu ühtse põllumajanduspoliitika turukorralduse meetmed on muutnud meie põllumajandustoodete turu tunduvalt stabiilsemaks. Põllumajandusele ja maaelu arengule suunatud toetused, eksporditugede võimalikkus, aga ka turgude avardumine riigipiiri taha annavad võimaluse nii liha tootjatele kui ka töötlejatele suurendada toodangut ning kindlustavad neile stabiilsema sissetuleku.

Erinevate lihaliikide bilansid (tuh tonni)

	2002	2003	2004	2005	2006**
Veiseliha					
Toodang*	16.5	13.1	14.5	13.4	15.7
Elusloomade import	0	0	0.1	0.2	0.1
Elusloomade eksport	1.1	1	0.4	0.4	0.7
Liha import	1.9	1.5	2.4	4.8	4.7
Liha eksport	0.3	0.6	0.4	1.5	0.7
Varude muutus	0.3	-0.3	-0.1	0.2	0.3
Tarbimine kokku	16.7	13.3	16.3	16.3	18.8
..kadu	0	0	0	0	0
..tarbimine loomasöödana	0	0	0	0	0
..inimtarbimine	16.7	13.3	16.3	16.3	18.8
....tarbimine inimese kohta** (kg)	12.3	9.8	12.1	12.1	14
Sealiha					
Toodang*	39.9	39.6	39	39.6	39.9
Elusloomade import	0	0	0	0	0
Elusloomade eksport	5.6	3.5	2.4	1.5	4.8
Liha import	14.9	18.8	19.6	21.5	25
Liha eksport	12.1	14.4	12.2	12.7	13.3
Varude muutus	0.1	0.2	-0.3	0.2	1.5
Tarbimine kokku	37	40.3	44.3	46.7	45.3
..kadu	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
..tarbimine loomasöödana	0	0	0	0	0
..inimtarbimine	36.9	40.2	44.2	46.6	45.2
....tarbimine inimese kohta** (kg)	27.2	29.8	32.8	34.6	33.6
Lamba- ja kitseliha					
Toodang*	0.3	0.4	0.3	0.4	0.5
Elusloomade import	0	0	0	0	0
Elusloomade eksport	0	0	0	0	0
Liha import	0	0	0	0.1	0.1
Liha eksport	0	0	0	0.2	0
Varude muutus	0	0	0	0	0
Tarbimine kokku	0.3	0.4	0.3	0.3	0.6
..kadu	0	0	0	0	0
..tarbimine loomasöödana	0	0	0	0	0
..inimtarbimine	0.3	0.4	0.3	0.3	0.6
....tarbimine inimese kohta** (kg)	0.2	0.3	0.2	0.2	0.4

jätukub järgmisel lehel...

...järg

	2002	2003	2004	2005	2006**
Linnuliha					
Toodang*	11.4	14.4	15	13.7	12.8
Elusloomade import	0.1	0	0	0	0
Elusloomade eksport	0	0	0	0	0
Liha import	20.6	20.3	14.6	14.8	16.6
Liha eksport	3.5	5.2	4.6	3.2	4.6
Varude muutus	0.1	0.7	-0.9	0.1	1
Tarbimine kokku	28.5	28.8	25.9	25.2	23.8
..kadu	0	0	0	0	0
..tarbimine loomasöödana	0	0	0	0	0
..inimtarbimine	28.5	28.8	25.9	25.2	23.8
...tarbimine inimese kohta** (kg)	21	21.3	19.2	18.7	17.7
Muude loomade liha					
Toodang*	0	0.1	0	0.1	0
Elusloomade import	0	0	0	0	0
Elusloomade eksport	0	0	0	0	0
Liha import	0.9	0.3	0.2	0	0.2
Liha eksport	0.1	0.1	0	0	0
Varude muutus	0	0	0	0	0
Tarbimine kokku	0.8	0.3	0.2	0.1	0.2
..kadu	0	0	0	0	0
..tarbimine loomasöödana	0	0	0	0	0
..inimtarbimine	0.8	0.3	0.2	0.1	0.2
...tarbimine inimese kohta** (kg)	0.6	0.2	0.1	0.1	0.1
Rupskid					
Toodang*	2.7	2.5	2.5	2.5	2.5
Elusloomade import
Elusloomade eksport
Liha import	3.6	5.6	5	4.7	4
Liha eksport	0.1	0.1	0.5	1.2	1
Varude muutus	0	0	0.1	0.1	0.7
Tarbimine kokku	6.2	8	6.9	5.9	4.8
..kadu	0	0	0	0	0
..tarbimine loomasöödana	0	0	0	0	0
..inimtarbimine	6.2	8	6.9	5.9	4.8
...tarbimine inimese kohta** (kg)	4.5	5.9	5.1	4.4	3.6

* tapakaalus. Eesti territooriumil tapetud loomad pluss elusloomade eksport miinus elusloomade import.

** esialgsed. Kahe viimase perioodi andmeid võidakse täpsustada.

Allikas: ESA

Lihasektori tootmismahud EL-is 2000 – 2006. aastal
(loomade arv tuh tk, liha kaal tuh t)

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Veiste arv	EL-25	94145	93386	91096	89935	88386	87462	86618
	EL-15	82876	82687	80864	79924	78613	77521	76739
Sigade arv	EL-25	154751	152800	153665	152453	151769	153191	154122
	EL-15	124360	123128	121548	121259	123094	123657	124414
Lammaste arv	EL-25	93482	91077	90499	90294	89976	88431	86779
	EL-15	91149	88735	88176	87764	87278	85665	84027
Veiseliha								
tootmine	EL-25	8239	8086	8212	8129	8182	7935	8067
	EL-15	7500	7406	7572	7440	7463	7291	7387
Sealiha								
tootmine	EL-25	20974	20792	21180	21444	21194	21211	21553
	EL-15	17596	17567	17861	17875	17960	18089	18216
Lambaliha								
tootmine	EL-25	1156	1030	1058	1056	1065	1076	1059
	EL-15	1138	1013	1039	1022	1032	1044	1027
Liha tootmine								
kokku	EL-25	44158	43888	44500	44700	45050	44900	45000
	EL-15	38360	38134	38587	38456	38800	38800	38700
Linnuliha								
tootmine	EL-25	10428	11028	11154	10790	10850	11014	10772
	EL-15	8940	9381	9360	8954	8958	9051	8769

Allikas: Eurostat

Riikide osakaal EL-25 lihasektori kogunäitajatest 2006. aastal, %

	Rah- vastik	Veiste arv	Sigade arv	Lammas- te arv	Veise- liha	Sea- liha	Lamba- liha	Linnu- liha
Belgia/Luksemburg	2,4	3.3	4.1	0.2	3.7	4.8	0.2	2.5
Taani	1,2	1.8	8.7	0.1	1.6	8.8	0.2	1.8
Saksamaa	17,8	14.7	17.2	2.9	15.3	20.0	4.2	11.0
Kreeka	2,4	0.8	0.7	10.0	0.6	0.6	10.9	1.3
Hispaania	9,4	7.4	17.1	25.6	8.1	15.4	22.8	12.2
Prantsusmaa	13,6	22.2	9.7	10.0	21.9	10.7	12.5	16.7
Iirimaa	0,9	7.8	1.1	4.7	7.6	1.0	6.3	1.0
Itaalia	12,6	7.5	6.0	9.2	10.8	6.9	4.0	9.7
Holland	3,5	4.3	7.3	2.0	4.7	7.4	1.7	5.2
Austria	1,8	2.3	2.1	0.4	2.6	2.2	0.8	1.0
Portugal	2,3	1.7	1.5	4.1	1.4	1.4	2.3	2.7
Soome	1,1	1.1	1.0	0.1	1.1	1.0	0.1	0.8
Rootsi	2,0	1.8	1.1	0.6	1.7	1.3	0.4	0.8
Suurbritannia	13,0	11.9	3.2	26.8	10.5	3.0	30.9	14.9
EL-15	84,0	88.6	80.7	96.8	91.6	84.5	97.0	81.4
Tšehhi	2,2	1.6	1.8	0.3	1.2	1.6	0.1	2.1
Eesti	0,3	0.3	0.2	0.1	0.2	0.2	0.0	0.1
Küpros	0,2	0.1	0.3	0.3	0.0	0.2	1.1	0.3
Läti	0,5	0.5	0.3	0.0	0.2	0.2	0.0	0.1
Leedu	0,7	1.0	0.7	0.0	0.6	0.5	0.0	0.6
Ungari	2,2	0.8	2.6	1.5	0.6	1.9	0.9	3.8
Malta	0,1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
Poola	8,2	6.1	12.2	0.3	4.5	10.4	0.4	10.0
Sloveenia	0,4	0.5	0.4	0.2	0.5	0.1	0.2	0.7
Slovakkia	1,2	0.6	0.7	0.4	0.7	0.4	0.2	0.7
EL-25	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Allikas: Eurostat

Loomade arv 1000 elaniku kohta EL-i riikides 2005 – 2006. aastal

	Veiste arv		Sigade arv		Lammaste arv	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Belgia/Luksemburg	264	257	589	575	14	14
Taani	295	294	2398	2466	16	15
Saksamaa	158	155	326	322	32	31
Kreeka	57	64	90	94	828	784
Hispaania	148	146	590	604	523	508
Prantsusmaa	310	306	242	237	140	138
Iirimaa	1676	1604	409	397	1036	976
Itaalia	112	111	159	159	136	137
Holland	234	227	687	691	106	106
Austria	245	242	391	382	39	38
Portugal	133	136	223	222	340	339
Soome	183	181	288	282	16	15
Rootsi	180	176	201	186	53	54
Suurbritannia	173	170	81	82	398	386
EL-15	199	197	318	320	220	216
Tšehhi	132	136	281	277	18	22
Eesti	187	182	14	14	14	14
Küpros	80	76	629	561	358	350
Läti	167	170	186	182	18	18
Leedu	234	245	326	331	8	9
Ungari	70	70	382	396	139	129
Malta	47	50	191	181	37	37
Poola	141	138	490	493	8	8
Sloveenia	227	225	274	287	65	66
Slovakkia	98	94	206	205	59	71
EL-25	189	187	331	333	191	187

Allikas: Eurostat

Lihatoodang ühe elaniku kohta EL-i riikides 2005 – 2006. aastal

	Veiseliha		Sealiha		Lambaliha		Liha kokku		Linnuliha	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Belgia/Luksemburg	28	27	95	95	0.3	0.2	161.9	161.3	25	25
Taani	25	24	353	350	0.4	0.4	433.7	426.5	38	35
Saksamaa	15	15	51	52	0.6	0.5	86.1	87.5	14	14
Kreeka	4	4	12	11	10.6	10.3	45.7	41.3	16	12
Hispaania	15	15	76	76	5.7	5.5	139.6	137.8	30	30
Prantsusmaa	29	28	37	37	2.1	2.1	110.9	108.1	31	29
Iirimaa	139	145	52	52	16.8	15.9	268.9	269.7	30	26
Itaalia	15	15	25	26	0.7	0.7	68.8	67.8	19	18
Holland	23	23	99	98	1.1	1.1	168.6	167.1	35	34
Austria	25	26	57	56	1.0	1.0	104.2	102.8	14	13
Portugal	11	10	28	29	2.2	2.3	77.4	77.1	27	27
Soome	16	16	39	40	0.2	0.2	77.3	78.0	16	16
Rootsi	15	15	31	30	0.4	0.4	61.6	60.8	9	9
Suurbritannia	13	14	11	11	5.5	5.4	60.1	61.1	27	27
EL-15	19	19	46	47	2.7	2.6	99.6	99.5	23	23
Tšehhi	9	9	35	33	0.1	0.1	68.4	65.4	23	22
Eesti	10	10	31	30	0.0	0.0	51.9	52.0	10	10
Küpros	5	5	71	69	16.0	15.7	145.5	141.0	49	48
Läti	6	6	15	15	0.0	0.0	32.5	33.6	5	7
Leedu	14	13	30	29	0.0	0.0	63.4	63.2	17	18
Ungari	5	5	41	40	1.1	1.0	82.3	79.4	43	41
Malta	5	5	22	20	0.0	0.0	44.7	44.6	20	20
Poola	9	10	52	59	0.1	0.1	92.7	102.2	27	28
Sloveenia	18	18	15	16	1.0	1.0	81.6	82.4	37	37
Slovakkia	11	10	18	17	0.4	0.4	47.2	46.4	15	15
EL-25	17	17	46	47	2.3	2.3	96.9	97.1	24	23

Allikas: Eurostat

Liha tarbimine ühe elaniku kohta aastas EL-i riikides 2005 – 2006. aastal (kg/1 el)

	Veiseliha		Sealiha		Lambaliha		Liha kokku		Linnuliha	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Belgia/Luksemburg	20,3	20,7	47,7	47,9	1,8	1,8	96,8	96,7	18,7	18,0
Taani	27,5	27,8	57,2	56,2	1,3	1,2	114,6	114,2	23,5	24,0
Saksamaa	12,1	12,1	54,1	53,9	1,1	1,0	87,3	86,6	17,7	17,0
Kreeka	16,2	16,5	26,2	26,1	13,5	13,3	83,3	78,2	21,0	15,0
Hispaania	15,6	15,2	61,0	60,6	5,4	5,3	122,2	120,4	33,0	32,8
Prantsusmaa	26,6	26,3	35,3	34,1	4,2	4,1	101,1	100,2	23,6	23,2
Iirimaa	20,9	20,9	34,1	33,3	5,2	5,1	102,2	98,6	33,0	32,0
Itaalia	24,3	24,4	37,3	38,0	1,5	1,5	90,1	89,4	17,3	16,0
Holland	19,1	19,2	42,0	41,9	1,4	1,3	82,8	83,3	22,1	22,6
Austria	17,9	17,5	57,1	56,4	1,2	1,2	100,3	98,6	19,5	18,5
Portugal	17,6	17,6	42,7	42,4	3,2	3,0	103,0	102,7	29,5	29,5
Soome	18,1	18,3	33,4	33,7	0,4	0,4	72,6	72,3	16,0	15,5
Rootsi	25,0	24,9	35,5	35,8	1,0	1,1	79,3	77,9	13,2	12,0
Suurbritannia	20,7	21,1	25,2	24,4	5,9	6,0	86,2	86,1	28,5	28,7
EL-15	19,6	19,6	42,0	41,9	3,4	3,3	94,5	93,6
Tšehhi	8,3	9,0	41,7	42,5	0,2	0,2	84,9	...	25,3	...
Eesti	11,9	12,6	34,6	35,0	0,2	0,2	70,2	...	17,0	...
Küpros	8,0	7,8	74,8	74,4	17,5	18,3
Läti	9,1	9,6	30,0	30,8	0,2	0,2	81,0
Leedu	12,0	10,6	37,3	37,0	0,1	0,1	74,4
Ungari	3,5	3,6	29,8	30,4	0,3	0,3	64,8
Malta	27,3	27,2	29,8	29,7	0,0	0,0
Poola	3,9	4,0	39,0	41,5	0,1	0,1	71,2	75,5	23,4	24,0
Slovenia	20,0	20,0	44,0	44,4	1,0	1,0	89,9
Slovakkia	6,1	6,0	31,1	31,5	0,3	0,2	62,5
EL-25	17,4	17,5	42,1	42,5	2,9	2,9	92,2	90,7	23,2	22,8

Allikas: Eurostat

Lihaga isevarustatuse tase EL-i liikmesriikides 2003 – 2006. aastal, %

	Veise-, sea- ja lambaliha				Linnuliha			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Belgia/Luksemburg	169	167	167	167	160	180	170	180
Taani	369	375	379	373	180	172	165	160
Saksamaa	93	97	99	101	74	80	82	85
Kreeka	54	57	55	53	67	76	77	80
Hispaania	110	115	114	114	97	96	95	97
Prantsusmaa	112	111	110	108	140	136	131	125
Iirimaa	268	269	263	274	99	100	90	88
Itaalia	76	77	76	76	107	107	109	110
Holland	188	200	204	201	161	173	175	170
Austria	110	107	104	104	78	73	68	70
Portugal	74	74	75	75	93	93	92	92
Soome	108	107	107	108	101	105	104	106
Rootsi	82	80	78	78	85	80	78	78
Suurbritannia	70	68	70	71	99	95	94	92
EL-15	104	106	106	106	103	107
Tšehhi	92	93	90	...
Eesti	50	60	40	...
Küpros
Läti
Leedu
Ungari	133	135
Malta
Poola	107	105	111	112
Slovenia
Slovakkia	83	86
EL-25	105	107	107	107	...	105	103	102

Allikas: Eurostat

Eesti lihatööstuse majandusnäitajate võrdlus Euroopa Liidu riikidega 2004. aastal

